

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่องการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจวรรณกรรมไทย ของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนอ่านด้วยกระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ กับวิธีการสอนอ่านแบบปกติ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. วรรณกรรม
 - 1.1 ความหมายของวรรณกรรม
 - 1.2 ประเภทของวรรณกรรม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการอ่าน
 - 2.1 ความหมายของการอ่าน
 - 2.2 ความมุ่งหมายของการอ่าน
 - 2.3 ขั้นตอนการสอนอ่าน
 - 2.4 ทฤษฎีการอ่าน
 - 2.5 ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพในการอ่าน
3. ความเข้าใจในการอ่าน
 - 3.1 ความหมายของความเข้าใจในการอ่าน
 - 3.2 องค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่าน
 - 3.3 ระดับความเข้าใจในการอ่าน
 - 3.4 เทคนิคการสอนความเข้าใจในการอ่าน
 - 3.5 การประเมินความเข้าใจในการอ่าน
 - 3.6 เกณฑ์การวัดความเข้าใจในการอ่าน
4. กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ
5. แผนการจัดการเรียนรู้
 - 5.1 ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้
 - 5.2 ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้
 - 5.3 ขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6.1 ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6.2 ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6.3 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยต่างประเทศ

7.2 งานวิจัยในประเทศ

วรรณกรรม

1. ความหมายของวรรณกรรม

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของวรรณกรรมหลายท่านดังนี้

จิตรลดา สุวัตติกุล และมณฑนา วัฒนถนอม (2533 : 2 - 3) ให้ความหมายของวรรณกรรมไว้ดังนี้ วรรณกรรมเป็นคำที่มีความหมายกว้าง และครอบคลุมถึงงานทุกชนิดที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการถ่ายทอดความหมายและความรู้สึกนึกคิด ไม่ว่าจะงานนั้นจะได้รับการยกย่องแล้วหรือไม่ก็ตาม

บุญยืน จุลทอง (2542 : 2) ได้ให้ความหมายของวรรณกรรมไว้ ดังนี้ วรรณกรรมหมายถึง หนังสือต่างๆไปไม่จำกัดว่าเป็นหนังสือประเภทหนึ่งโดยเฉพาะจะอยู่ในรูปของร้อยแก้วหรือร้อยกรอง เป็นสารคดี นวนิยาย เรื่องสั้น แผ่นปลิว บทละคร บทโทรทัศน์ คำอวยพร เรียงความ บทความ จดหมายเหตุ บันทึก อนุทิน ชีวประวัติ บทวิจารณ์ บทเพลง ตลอดจนคอลัมน์ต่างๆ ในหนังสือพิมพ์

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2545 : 1) ได้ให้ความหมายของวรรณกรรมไว้ดังนี้ วรรณกรรมหมายถึง ทรัพยากรสารสนเทศที่แต่งหรือผลิตขึ้นมา ทั้งแต่งดีหรือไม่ดี

จันทรา ภูเงิน (2549 : 1) ให้ความหมายของวรรณกรรม ไว้ว่า หมายถึง วรรณกรรมเป็นงานเขียนที่เกิดขึ้นจากความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ของผู้เขียนเพื่อถ่ายทอดไปยังผู้อ่าน ซึ่งมีรูปแบบเนื้อหา และกลุ่มผู้อ่านที่แตกต่างกันออกไปเช่น วรรณกรรมเด็กซึ่งผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและได้รับความบันเทิง โดยเนื้อหาสาระเกิดจากจินตนาการของผู้เขียนหรือเป็นเรื่องสมมุติที่สร้างขึ้นจากเค้าโครงและเหตุการณ์ต่างๆ อาจไม่ต้องคำนึงถึงความเป็นจริง เพียงแต่ให้เกิดความสมจริงและมีเหตุผล อีกทั้งต้องสอดคล้องกับประสบการณ์และความสนใจของเด็ก

กัญณี ชนะวงศ์, ทองแดง ยิ้มเกิด และอภิวัฒน์ ดวงธรรม (ออนไลน์. 2551) ได้กล่าวถึงความหมายวรรณกรรมไว้ดังนี้ วรรณกรรม เป็นคำที่แปลมาจากคำว่า Literature มีความหมาย 2 ประการ คือ ความหมายกว้าง หมายถึง งานเขียนทุกประเภท ความหมายแคบ หมายถึง หนังสือที่แต่งดี มีคุณค่าทางวรรณศิลป์ มีความหมาย เช่นเดียวกับวรรณคดี

สรุปได้ว่าวรรณกรรม หมายถึง งานเขียนทุกประเภท ที่เกิดจากความรู้สึก ประสบการณ์ของผู้เขียนข้อมูลที่นำมาเขียนเป็นข้อเท็จจริงหรือเป็นเรื่องที่สมมุติขึ้นและจินตนาการของผู้เขียน โดยได้มีการแบ่งวรรณกรรมออกเป็นหลายประเภท

2. ประเภทของวรรณกรรม

ได้มีนักวิชาการแบ่งประเภทของวรรณกรรมไว้หลายท่าน ดังนี้

จิตรลดา สุวัติกุล และมณฑนา วัฒนถนอม (2533 : 11 - 12) ได้แบ่งประเภทวรรณกรรมไว้ 3 แบบ ได้แก่

2.1 แบ่งตามลักษณะการประพันธ์ แยกได้ 2 ประเภท คือ วรรณกรรมร้อยกรอง วรรณกรรมร้อยแก้ว

2.2 แบ่งตามลักษณะเนื้อหาสาระของวรรณกรรม แยกได้หลายประเภท เช่น จิตวิทยา ประเภทปรัชญา ประเภทศาสนา ประเภทวรรณคดี ประเภทการเมือง

2.3 แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการเขียน แยกได้ 2 ประเภท คือ วรรณกรรมประเภทสารคดี วรรณกรรมประเภทบันเทิงคดี

คนยา วงศ์ชนะชัย (2542 : 20) ได้จำแนกประเภท วรรณกรรมไว้ 2 ประเภท ได้แก่

2.1 วรรณกรรมประเภทร้อยแก้ว

2.2 วรรณกรรมประเภทร้อยกรอง

อัญญาณี คล้ายสุบรรณ (2542 : 4) ได้แบ่งประเภทวรรณกรรมตามลักษณะเนื้อหาเป็นประเภทใหญ่ 2 ประเภท ได้แก่

2.1 บันเทิงคดี

2.2 สารคดี

กัญณี ชนะวงศ์, ทองแดง ยิ้มเกิด และอภิวัฒน์ ดวงธรรม (ออนไลน์. 2551) ได้จำแนกประเภทวรรณกรรมไว้ 2 ประเภท คือ

2.1 ตามลักษณะการประพันธ์ แบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ เป็น ร้อยกรองและร้อยแก้ว ร้อยกรอง แบ่งตามลักษณะคำประพันธ์ต่าง ๆ คือ ร่าย กาพย์ กลอน โคลง และฉันท์ ร้อยแก้ว ในวรรณกรรมปัจจุบันแบ่งเป็น ประเทิงคดี และสารคดี

2.2 ตามลักษณะเนื้อหาของคำประพันธ์ ได้แก่ วรรณกรรมที่มีเนื้อหาในแนว จรรโลงสังคม วรรณกรรมเกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรม วรรณกรรมเชิงประวัติ

สรุปได้ว่าวรรณกรรมนั้นสามารถ แบ่งออกได้เป็นตามลักษณะการประพันธ์ แบ่งตามเนื้อหา และแบ่งตามจุดมุ่งหมายของการเขียน วรรณกรรมที่แบ่งตามลักษณะการประพันธ์ แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

2.1 วรรณกรรมร้อยแก้ว

นักวิชาการได้กล่าวถึงวรรณกรรมร้อยแก้วไว้ดังนี้

จิตรลดา สุวัตติกุล และมณฑนา วัฒนถนอม (2533 : 11) ได้กล่าวถึง วรรณกรรม ร้อยแก้ว ได้แก่ งานเขียนที่เกิดขึ้นจากการเรียบเรียงถ้อยคำด้วยวิธีธรรมดา ไม่มีลักษณะบังคับ ในการเรียบเรียงอย่างงานเขียนร้อยกรอง สามารถแยกประเภทย่อยออกได้เป็น 5 ประเภท คือ เรื่องสั้น นวนิยาย บทละคร สารคดี และบทความ

คนยา วงศ์ระชะชัย (2542 : 20 - 21) ได้จำแนกวรรณกรรมร้อยแก้วไว้ 2 ชนิด ได้แก่

2.1.1 สารคดี (Non Fiction) คือ วรรณกรรมที่มีเนื้อหาสาระที่มุ่งจะให้ความรู้ ความคิด ความจริง บางประการแก่ผู้อ่าน ด้วยศิลปะในการนำเสนอที่แยบคาย ผู้อ่านอาจได้รับความบันเทิงจากการอ่านด้วยแต่เป็นความบันเทิงด้านภูมิปัญญา ดังนั้นในการเขียนสารคดี จึงมีการ ให้เหตุผลและหลักฐานประกอบ หลักฐานประกอบ สารคดีแบ่งเป็นประเภทย่อยๆ ได้ดังนี้

1) ความเรียง (Essay) เป็นงานเขียนที่ถ่ายทอด ความรู้ ความคิด ซึ่งได้ จากประสบการณ์หรือการค้นคว้า ให้แง่คิดเชิงปรัชญาที่เกี่ยวกับโลกและชีวิต

2) บทความ (Article) เป็นงานเขียนที่แสดงความรู้ ความคิดเห็น หรือ ความรู้สึก ของผู้เขียนต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดำรงชีวิตอยู่

3) สารคดีท่องเที่ยว (Travelogue) เป็นงานเขียนที่ถ่ายทอดประสบการณ์ จากการท่องเที่ยวสู่ผู้อ่าน

4) สารคดีชีวประวัติ (Biography) เป็นงานเขียนที่กล่าวถึงประวัติชีวิต ของบุคคลที่น่าสนใจและเป็นบทเรียนแก่ผู้อื่นได้

5) อนุทิน (Diary) เป็นการจดบันทึกประจำวันเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตพร้อมความคิดเห็นของผู้จดบันทึก

6) จดหมายเหตุ (Diary) เป็นบันทึกเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ ของหน่วยงาน ส่วนราชการหรือองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นหลักฐานเชิงประวัติเหตุการณ์

2.1.2 บันเทิงคดี หรือเรื่องสมมุติ เป็นงานเขียนที่มุ่งให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินเป็นหลักส่วนความรู้เป็นสิ่งสำคัญรองลงมา เพื่อเป็นหลักฐานเชิงประวัติดูเหตุการณ์

1) นวนิยาย (Novel) เป็นการผูกเรื่องราว เกี่ยวกับชีวิตและพฤติกรรมของมนุษย์ ในลักษณะที่สมจริงและอาจเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริง

2) เรื่องสั้น (Short Story) เป็นงานเขียนที่มีลักษณะเดียวกับนวนิยาย แต่มีขนาดสั้นกว่าจะเสนอพฤติกรรมหรือเหตุการณ์มุมใดมุมหนึ่งของชีวิตเท่านั้น

3) บทละคร (Drama) เป็นงานเขียนที่ผูกเรื่องราวขึ้นจากพฤติกรรมของมนุษย์เช่นเดียวกับนวนิยายและเรื่องสั้น แต่มีจุดมุ่งหมายในการเขียนต่างกัน บทละครเขียนขึ้นเพื่อนำเพื่อนำไปแสดงส่วนนวนิยายและเรื่องสั้นเขียนขึ้นเพื่ออ่านบทละครแบบใหม่นี้ยังต่างจากวรรณคดี การละครแบบเดิมของไทย คือ นำไปแสดงได้เลยโดยไม่ต้องตัดตอนหรือดัดแปลง เพราะเขียนขึ้น เพื่อการแสดงโดยเฉพาะ บทละครแบบใหม่นี้ครอบคลุมไปถึง บทละครวิทยุ บทละครโทรทัศน์ บทละครเวที และบทภาพยนตร์

อัญญาณี คล้ายสุบรรณ (2542 : 6) ได้กล่าวถึงวรรณกรรมร้อยแก้ว คือ เป็นงานเขียนที่ผู้เขียนใช้สำหรับเสนองานเขียนโดยทั่วๆ ไปทั้งในวรรณกรรมประเภทสารคดี และบันเทิงคดี รูปแบบการเขียนแบบนี้จะใช้สำนวนภาษาที่ชัดเจน เรียบง่าย ทำให้ผู้อ่านเข้าใจและเข้าถึงเรื่องราวในข้อเขียนนั้นๆ ได้สะดวก รวดเร็ว และตรงกับความต้องการ ทั้งนี้วรรณกรรมร้อยแก้วสมัยก่อนหน้ามีส่วนมากจะเป็นนิทานต่างๆ หลักฐานของบ้านเมืองในด้านประวัติศาสตร์ กฎหมาย หรือคำราทั่วไป เมื่อได้รับอิทธิพลตะวันตก ก็มีวรรณกรรมประเภทอื่นๆ เช่น สารคดีท่องเที่ยว ชีวิตระดบুদ্ধคณ นวนิยาย และเรื่องสั้นต่างๆ

2.2 วรรณกรรมร้อยกรอง

นักวิชาการได้กล่าวถึงวรรณกรรมร้อยกรองไว้หลายท่าน ดังนี้

อัญญาณี คล้ายสุบรรณ (2542 : 18) ได้แบ่งประเภทของวรรณกรรมร้อยกรองเป็น 2 ประการ คือ แบ่งตามลักษณะการแต่ง และแบ่งตามวัตถุประสงค์ในการใช้

2.2.1 แบ่งตามลักษณะการแต่ง แบ่งออกได้ 7 ประเภท

- 1) โคลง
- 2) ฉันท์
- 3) กาพย์
- 4) กลอน
- 5) ร่าย

6) ลิลิต

7) กล

2.2.2 แบ่งตามวัตถุประสงค์ในการใช้ แบ่งได้เป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

- 1) เพลงยาว ใช้เป็นบทฝากรัก หรือบทแสดงความในใจของผู้แต่ง
- 2) เล่าเรื่อง เล่านิทาน เช่น บทเสภา นิทานคำกลอน บทสดุดี
เฉลิมพระเกียรติ
คือ บทนิราศ
- 3) แสดงความรัก ความอาลัย หรือคร่ำครวญในยามจากคนรักไปไกล
- 4) บทใช้ในการแสดงหรือการละเล่น เช่น บทละครรำ บทพากย์โขน
บทพากย์หนังใหญ่ บทละครร้อง ฯลฯ
- 5) บทร้อง เช่น บทมโหรี เพลงต่างๆ
- 6) บทสวด บทไหว้ (ประณามบท)
- 7) บทสอน เช่น สุภาษิตสอนหญิง โคลงราชสวัสดิ์
- 8) บทแสดงความคิดเห็นและทรรศนะต่างๆ เช่น บทดอกสร้อยรำพึง
ในป่าช้า โคลงโลกนิติ
- 9) บทวิชาการ ตำราการแต่งร้อยกรอง แบบเรียน เพื่อให้จำได้ง่าย เช่น
กาพย์พระไชยสุริยา ไพบจน์พิจารณา (ภาคอ่านประกอบ)
- 10) บทที่ใช้ในพิธีกรรมต่างๆ เช่น ฉันทคุชฎีสังเวยกล่อมช้าง โองการ
แข่งน้ำ ร่ายทำขวัญนาค เป็นต้น

คนยา วงศ์ระชะชัย (2542 : 21) ได้จำแนกวรรณกรรมร้อยกรองไว้ 2 ชนิด คือ
ร้อยกรองตามฉันทลักษณ์เดิม และร้อยกรองตามฉันทลักษณ์ที่กำหนดใหม่

2.2.1 ร้อยกรองตามฉันทลักษณ์เดิม ร้อยกรองตามฉันทลักษณ์เดิม แม้จะ
ประกอบไปด้วยคำประพันธ์ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย จะยังคงมีอยู่แต่มีขนาดสั้น และเน้น
“ข้อคิด” หรือ “ความคิด” มากขึ้น ความนิยมในการตกแต่งด้วยคำด้วยความประณีตบรรจง
เพื่อความไพเราะอย่างกวีในยุคเดิมลดลงและมีความสำคัญรองจากความคิด แม้จะมีกวีในปัจจุบัน
บางกลุ่มใช้ร้อยกรองรูปแบบเดิม แต่จะไม่เคร่งครัดในฉันทลักษณ์ตามแบบแผนมากนัก การใช้
ถ้อยคำมีลักษณะกว้างแถมมากขึ้น จนบางครั้งถึงขั้นก้าวร้าวก็มี

2.2.2 ตามฉันทลักษณ์ที่กำหนดใหม่ เป็นฉันทลักษณ์ที่กำหนดขึ้นใหม่ ส่วนใหญ่
จะยึดหลักความเรียบง่าย ชัดเจนและมีกรอบเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้เพื่อสื่อความคิดมากกว่าความไพเราะ
ร้อยกรองรูปแบบร้อยกรองใหม่นั้น มีทั้งที่เป็น “กลอนเปล่า” หรือ กลอนแปด สัมผัสไปจนถึง

ร้อยกรอง “รูปธรรม” หรือ “วรรณรูป” ซึ่งมีวิธีการแต่งโดยการจัดวางถ้อยคำ หรือข้อความ เป็นภาพ ซึ่งกวีกลุ่มนี้เชื่อว่า การสื่อความคิดโดยผ่าน “ภาพ” จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความคิดของผู้แต่งชัดเจนขึ้น

จิตรลดา สุวัติกุล และมณฑนา วัฒนอนอม (2533 : 11) ได้กล่าวถึง วรรณกรรมร้อยกรอง ได้แก่ งานเขียนที่มีความผสมผสานกลมกลืนกันทั้งในด้านแนวคิด และศิลปะการใช้คำ ซึ่งมีทั้งความไพเราะและความหมาย แสดงให้เห็นเด่นชัดว่ามีการเลือกสรรการใช้คำอย่างประณีตบรรจง มาเรียบเรียงกันเข้าตามแบบวิธีของมันท์ลักษณะเดิม หรือแบบวิธีที่อาจคิดประดิษฐ์ขึ้นใหม่ก็ได้

อัญญาณี คล้ายสุบรรณ (2542 : 6 -18) ได้กล่าวถึง วรรณกรรมประเภทร้อยกรอง มีมาตั้งแต่โบราณจนกระทั่งถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงเริ่มลดความนิยมลง รวมทั้งแนวความคิดในเนื้อหาที่เปลี่ยนแปลงไปที่เห็นได้ชัดคือ ขนาด บทร้อยกรองในปัจจุบันมีขนาดสั้นลง มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของฉันทลักษณ์ มีการเน้น “แนวความคิด” มากกว่าความรู้สึกทางอารมณ์ และมีเนื้อหาหลากหลายและใกล้ตัวมากขึ้น

ดังนั้นสรุปได้ว่า ประเภทของวรรณกรรมที่แบ่งตามลักษณะการประพันธ์ ได้แก่ วรรณกรรมร้อยแก้วและวรรณกรรมร้อยกรองจะมีเนื้อหาเป็นสารคดีหรือบันเทิงคดีก็ได้

แนวคิดเกี่ยวกับการอ่าน

การอ่านถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญของการศึกษา พัฒนาไปสู่การเรียนรู้ เสริมสร้างทักษะกระบวนการคิด ดังนั้นการอ่านจะมีประสิทธิภาพได้ดีจึงต้องเข้าใจเรื่องการอ่านที่ถูกต้อง

1. ความหมายของการอ่าน

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการอ่านแตกต่างกันไว้ดังนี้

ศิวกานท์ ปทุมสูติ (2540 : 13) กล่าวว่า การอ่านคือการออกเสียงตามหนังสือ เพื่อให้ได้ความหรือเข้าใจความ หรือเพื่อสื่อความตามหนังสือนั้นประการหนึ่ง หรือแม้ไม่ออกเสียง แต่ทำความเข้าใจความหมายต่าง ๆ ตามหนังสือนั้นประการหนึ่ง และยังมีความหมายกว้างถึงการสังเกตพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ให้เข้าใจ ตลอดจนการคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจนั้นอีกประการหนึ่งด้วย

กิตติชาติ กลั่นเกสร (2541 : 46) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการค้นหาความหมาย จากสื่อที่เป็นลายลักษณ์อักษร จับใจความ ตีความเพื่อพัฒนาตนเองด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม
ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 1) ได้สรุปการอ่านว่า การอ่าน คือ ความเข้าใจในสัญลักษณ์ เครื่องหมาย รูปภาพตัวอักษร คำและข้อความที่พิมพ์หรือเขียนขึ้นมา

กองทัพ เคลือบพานิชกุล (2542 : 60) กล่าวว่า การอ่านคือส่วนหนึ่งของกระบวนการสื่อสารเป็นขั้นตอนของการรับสาร โดยผู้อ่านใช้ประสาทสัมผัสทางตา รับภาพ คือ ตัวอักษร หรือสัญลักษณ์อื่นใดผ่านกระบวนการทางความคิด เพื่อทำความเข้าใจในเรื่องรานั้น

จิตรกรณม์ ค้วงจุมพล (2543 : 20) ได้สรุป ความหมายของการอ่านไว้ ดังนี้ การอ่านเป็นกระบวนการที่ผู้อ่านต้องใช้ประสบการณ์ของตนในด้านต่างๆ รวมทั้งความรู้ความสามารถในระบบภาษา เพื่อเป็นข้อมูลช่วยตีความหมายของสิ่งที่อ่าน ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งความเข้าใจอันเป็นจุดประสงค์หลักของการอ่าน

ศรีรัตน์ เจริญจันทร์ (2544 : 4) กล่าวว่า การอ่านมิใช่เพียงการออกเสียงตามตัวอักษรอย่างเดียว การอ่านเป็นกระบวนการถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรออกมาเป็นความคิดและจากความคิดและจากความคิดที่ได้จากการอ่านผสมกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่

วรรณิ โสมประยูร (2544 : 143) ให้ความหมายของการอ่านว่าเป็นกระบวนการทางสมองที่ต้องใช้สายตาสัมผัสตัวอักษรหรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ รับรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือสัญลักษณ์โดยแปลออกมาเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิดและความรู้ระหว่างผู้เรียนและผู้อ่านให้เข้าใจตรงกัน

เปลื้อง ณ นคร (2544 : 15) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการหาความหมายของคำที่บันทึกไว้เป็นอักษร หรือตัวหนังสือ การที่ท่านจะรู้ความหมายของคำใดอย่างชัดเจนขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของท่านเอง สรุปว่า การอ่าน หมายถึง ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างผู้คนกับข้อมูลเชิงสัญลักษณ์ การอ่านมักจะเป็นการเรียนรู้ด้วยตา

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545 : 2) กล่าวว่า การอ่านเป็นลำดับขั้นที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยค ข้อความ และเรื่องราวของสารที่ผู้อ่านสามารถบอกความหมายได้

สุพรรณิ วราทร (2545 : 3) กล่าวว่า การอ่านคือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้สัญลักษณ์ที่ตีพิมพ์หรือบันทึก ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้อ่านระลึกถึงความหมายจากประสบการณ์ที่สะสมไว้ และยังเกี่ยวข้องกับการสร้างความหมายใหม่โดยการประสานสิ่งที่อ่านกับความคิดต่างๆ ที่ผู้อ่านมีอยู่

สมถวิล จูภา (2545 : 15) สรุปความหมาย ของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นการแปลสัญลักษณ์และทำความเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ โดยผู้อ่านจะต้องค้นหาความหมายจากข้อเขียนนั้นๆ ทำให้เข้าใจความหมายในการสื่อความ และเป็นการสื่อความหมายที่จะถ่ายทอดความคิด ความรู้จากผู้เขียนถึงผู้อ่าน

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 1, 364) สรุปความหมายของการอ่านไว้ดังนี้ ว่าด้วยตัวหนังสือ ถ้าออกเสียงเรียกว่าอ่านออกเสียง ถ้าไม่ออกเสียงเรียกว่าอ่านในใจ กล่าวคือ สังเกตหรือพิจารณาเพื่อให้เข้าใจ เช่น อ่านสีหน้า อ่านริมฝีปาก หรือ ตีความ เช่น อ่านรหัส อ่านลายแทง

ไพพรรณ อินทนิล (2546 : 6) สรุปความหมายของการอ่านไว้ ดังนี้ การอ่านคือการสื่อความหมายอีกประเภทหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้เป็นทักษะที่สืบเนื่องมาจากการฟังและการพูด

สมพร มั่นตะสูตร (2531 : 121) ให้ความหมายของคำว่า การอ่านไว้ดังนี้ การอ่านคือการรับรู้ความหมายจากตัวอักษร ภาพ ท่าทาง หรือสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ตีพิมพ์ หรือเขียนอยู่ในสิ่งตีพิมพ์หรือหนังสือ โดยการแปลความที่อ่านจนรับรู้ว่าคุณเขียนได้ส่งสารอะไรมายังผู้อ่าน ทั้งความรู้ ความคิด ทักษะคติและความสัมพันธ์กับสิ่งอื่นๆ ซึ่งจะทำให้เกิดความงอกงามในองค์ความรู้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาตนเองและสังคมในด้านความรู้ ความคิด การสร้างสรรค์ผลงานต่างๆ

มนิรัตน์ สุกโชติรัตน์ (2547 : 98) กล่าวว่า การอ่านหมายถึง กระบวนการรับรู้สารที่เป็นความรู้ ความคิด และความคิดเห็นที่ผู้เขียน เขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งนี้ความเข้าใจขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการใช้ความคิดของผู้รับสาร

สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์ (2548 : 21) กล่าวว่า การอ่าน คือ การทำความเข้าใจความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นความคิด นำความคิดนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์

นุตตา สมสนิท (2549 : 2) สรุปความหมายของการอ่าน ไว้ดังนี้ การอ่านคือการแปลสัญลักษณ์เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจและรับรู้เรื่องราวที่ได้อ่าน

สรุปได้ว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการรับรู้และเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน โดยผ่านกระบวนการทางความคิด แล้วนำความรู้ ความคิดที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ทางความคิด ไปพัฒนาตนเองทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม

2. ความมุ่งหมายของการอ่าน

การอ่านหนังสือของแต่ละคนนั้นมีความมุ่งหมายที่ต่างกัน ดังนั้นการรู้ความมุ่งหมายในการอ่านเป็นองค์ประกอบประการหนึ่ง ที่ทำให้ผู้อ่านสามารถอ่านหนังสือได้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การรู้ความมุ่งหมายในการอ่านช่วยให้ผู้อ่านมีสมาธิในอ่านอ่านอีกประการหนึ่ง

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2541 : 46 - 47) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ คือ การอ่านเพื่อทราบข่าวสารข้อเท็จจริงเป็นการอ่านอย่างรวดเร็วเพื่อหาคำตอบสั้นๆ หรืออ่านหัวข้อสำคัญ หรือความคิดหลักของข้อความทั้งหมด เช่น การอ่านพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ การอ่านประกาศ การอ่านข้อความโฆษณา เป็นต้น การอ่านเพื่อแสวงหาความรู้ สามารถอ่านได้จากข้อเขียนในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น อ่านข่าวเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ อ่านข้อเขียนเพื่อประกอบ

การตัดสินใจและเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งการอ่านนี้จะทำให้เราเข้าใจปัญหามานาชนิดและการอ่านเพื่อความบันเทิงได้แก่ การอ่านการ์ตูน เรื่องสั้น นิตยสาร นวนิยาย เรื่องชวนหัวต่างๆ เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เกิดความรื่นเริงบันเทิงใจ ทำให้ผู้อ่านมีสุขภาพจิตดี

กองทัพ เคลือบพณิชกุล (2542 : 86) กล่าวถึงความมุ่งหมายในการอ่านดังนี้

2.1 การอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนนักศึกษา หรืออ่านเพื่อทบทวนบทเรียนที่เรียนมา

2.2 อ่านเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็นหรือค้นหาคำตอบ

2.3 อ่านเพื่อพัฒนาความสามารถในการประกอบอาชีพ

2.4 อ่านเพื่อความบันเทิง

2.5 อ่านเพื่อเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งเป็นการเพิ่มประสบการณ์ทุกๆด้าน

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 19) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการอ่าน ได้แก่ อ่านเพื่อความรู้ อ่านเพื่ออยากรู้ข่าวสารข้อมูลต่างๆ อ่านเพื่อตอบปัญหาข้อข้องใจ อ่านเพื่อทำการค้นคว้าวิจัย อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน อ่านเพื่อฆ่าเวลา อ่านเพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่งโดยเฉพาะ และอ่านเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่าน

สุพรรณิ วราทร (2545 : 36 - 37) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการอ่าน ไว้ดังนี้

2.1 การอ่านเพื่อความรู้ คือ การอ่านที่ครอบคลุมตั้งแต่เรื่องที่มีความสำคัญ จำเป็นต้องรู้ เรื่องที่รู้แล้วเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง ไปจนถึงเรื่องที่อ่านเพื่อเสริมความรู้ การอ่านเพื่อความรู้ มีหลายลักษณะ เช่น

อ่านเพื่อหาคำตอบในเรื่องที่ต้องการรู้ เช่น การอ่านคู่มือ คำแนะนำ กฎระเบียบต่าง ๆ ตำรา และหนังสืออ้างอิง เป็นต้น

อ่านเพื่อรู้ข่าวสารและข้อมูล เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ วารสาร เอกสาร โฆษณาประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

อ่านเพื่อประมวลสาระ ได้แก่ การอ่านเอกสาร วารสาร และหนังสือต่าง ๆ เพื่อได้รู้ในเรื่องที่ต้องการรู้

การอ่านเพื่อความรู้นอกจากสนองความต้องการของผู้อ่านเองแล้วยังมีประโยชน์อื่นๆ อีก เนื่องจากการเป็นผู้มีความรู้ และติดตามข้อมูลข่าวสารทันสมัย ทำให้เกิดมั่นใจ และสร้างความประทับใจที่ดีแก่ผู้อื่นนอกจากนี้ความรู้ที่ได้รับอาจเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ และชีวิตประจำวันได้อีกด้วย

2.2 อ่านเพื่อการศึกษา เป็นการอ่านอย่างจริงจัง เพื่อได้สาระและข้อเท็จจริงจนเกิดความเข้าใจ เช่น การอ่านตำรา และหนังสือวิชาการต่างๆ

2.3 อ่านเพื่อความคิด หมายถึง การอ่านเพื่อเข้าใจสาระสำคัญหรือแนวคิดของเรื่อง ที่อ่านเพื่อนำไปปฏิบัติหรือเป็นแนวทางสำหรับริเริ่มสิ่งต่างๆ การอ่านเพื่อให้ได้ความคิดได้จากการอ่านหนังสือทุกประเภท

2.4 อ่านเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์ หมายถึง การอ่านเพื่อรู้และเข้าใจ เรื่องที่อ่านอย่างลึกซึ้งจนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านในด้านต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล เช่น การอ่านบทความ วรรณคดี ข่าว และหนังสือต่างๆ เป็นต้น

2.5 อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เป็นการอ่านเพื่อพักผ่อนหรือเปลี่ยนแปลงกิจกรรม เพื่อให้เกิดการรื่นรมย์ หรือคลายความทุกข์ การอ่านเพื่อความเพลิดเพลินได้จากการอ่านหนังสือทุกประเภทที่ผู้อ่านพอใจ แต่ไม่ควรเป็นเรื่องที่ยาก ซับซ้อน หรือเป็นวิชาการที่ต้องใช้ความคิดมาก

2.6 อ่านเพื่อใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การอ่านที่ไม่มุ่งหวังสิ่งใดโดยเฉพาะ แต่เป็นการใช้เวลาที่จะต้องเสียไปให้เกิดประโยชน์ เช่น การอ่านนิตยสารขณะรอคอยกิจกรรมต่างๆ สื่อการอ่านที่เหมาะสมสำหรับการอ่านเพื่อใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ ได้แก่ บันเทิงคดี หรือสารคดีที่แบ่งเนื้อหาเป็นบทหรือตอนสั้นๆ เนื่องจากสามารถหยุดอ่านได้เป็นช่วงๆ โดยไม่เสียความต่อเนื่องในการอ่าน

มุกดา ลิบลับ (2546 : 123) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการอ่านว่า ในการอ่านหนังสือทุกครั้ง ผู้อ่านจะต้องมีความมุ่งหมายในการอ่านแต่ละครั้ง ความมุ่งหมายของการอ่านนั้นย่อมไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้อ่านว่าต้องการอ่านเพื่ออะไร โดยทั่วไปแบ่งออกได้เป็นดังนี้

2.1 อ่านเพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการ เป็นการอ่านเพื่อหาคำตอบของคำถามหรือปัญหาต่างๆ หรือเป็นการอ่านเพื่อค้นคว้าข้อมูลในการทำรายงาน หรือทำวิจัย อาจจะเป็นการอ่านบทความหรือหนังสือประเภทให้คำแนะนำต่างๆ

2.2 อ่านเพื่อต้องการความคิดเห็น ผู้อ่านต้องเลือกอ่านบทความที่แสดงความคิดเห็นในด้านต่างๆ เช่น เกี่ยวกับปัญหาค่าเงินชีวิตในยุคปัจจุบันหรือปัญหาด้าน การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ฯลฯ

2.3 อ่านเพื่อวิจารณ์ ผู้อ่านต้องรู้จักใช้ความคิดของตนวิจารณ์ในสิ่งที่อ่าน ซึ่งเป็นการฝึกฝนให้เป็นคนช่างคิดอันจะทำให้เกิดสติปัญญา ตามปกติมนุษย์เราเมื่อพบเห็นสิ่งใด ย่อมจะเกิดความรู้สึกชอบ หรือไม่ชอบเป็นธรรมดา แต่เมื่อผู้อ่านจะอ่านเพื่อวิจารณ์แล้ว ก็ควรจะพิจารณาหยิบยกข้อดีข้อเสียของสิ่งที่ต้องวิจารณ์อย่างมีเหตุผล ไม่ใช่อ่านหรือวิจารณ์อย่างมีอคติหรือใช้อารมณ์ต้องอ่านและทำความเข้าใจอย่างละเอียดถี่ถ้วนด้วยความบริสุทธิ์ใจ

2.4 อ่านเพื่อความบันเทิง การอ่านแบบนี้ผู้อ่านสามารถอ่านได้อย่างสบาย อาจจะอ่านอย่างคร่าวๆ หรืออ่านอย่างถี่ถ้วนแล้วแต่ความต้องการ การอ่านเพื่อความบันเทิงนี้จะเป็นการอ่านหนังสือประเภทบันเทิงคดี นวนิยาย เรื่องสั้น เป็นต้น

2.5 อ่านเพื่อทักษะในการอ่านออกเสียง เป็นการฝึกตนเองในการอ่านออกเสียงของตนเองให้ถูกต้องชัดเจนหรือเพื่อให้ผู้อื่นฟังแล้วเกิดความรู้ความเข้าใจ หรือซาบซึ้งในวรรณคดี สมบัติ ศิริจันดา (2549 : 32 - 33) กล่าวถึงความมุ่งหมายในการอ่านไว้ 4 ประการ ได้แก่

2.1 อ่านเพื่อความรู้ เป็นการอ่านเพื่อต้องการรู้ในสิ่งที่คุณผู้อ่านยังไม่รู้หรือเป็นปัญหาที่ต้องการหาคำตอบ ตลอดจนเพื่อต้องการพัฒนาความรู้ของคุณผู้อ่านให้มากยิ่งขึ้น การอ่านประเภทนี้จะเน้นการอ่านเพื่อรู้ในวิทยาการแขนงต่างๆ

2.2 อ่านเพื่อให้เกิดความคิด เป็นการอ่านวัสดุสิ่งพิมพ์ที่แสดงทรรศนะ ได้แก่ บทความ บทวิจารณ์ บทวิเคราะห์งานวิจัยต่างๆ การอ่านในลักษณะนี้เป็นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจแนวคิดที่สำคัญ การจัดลำดับขั้นแนวความคิดของผู้เขียนพร้อมทั้งพิจารณาหาเหตุผลและแรงจูงใจในการเขียนเรื่องนั้นขึ้นมา

2.3 การอ่านเพื่อความบันเทิง เป็นการอ่านเพื่อให้เกิดความบันเทิงควบคู่ไปกับการคิด หนังสือประเภทนี้ได้แก่ นวนิยาย เรื่องสั้น วรรณคดี ซึ่งอ่านแล้วทำให้เกิดความสนุกสนานช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด

2.4 อ่านเพื่อสนองความต้องการด้านอื่นๆ เป็นการอ่านเพื่อช่วยชดเชยความต้องการที่ยังขาดอยู่ เช่น ความต้องการความมั่นคงในชีวิต ต้องการเป็นที่ยอมรับเข้ากลุ่มเพื่อน

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (ม.ป.ป. : 44 - 45) ได้แบ่งความมุ่งหมายของการอ่านไว้ 6 ประการ

2.1 การอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้

เนื่องจากความรู้เปรียบเทียบกับเหมือนประทีปส่องสว่างทางเดินให้แก่ชีวิต ดังนั้นนักเรียนนิสิตนักศึกษา จึงจำเป็นต้องอ่านเพื่อสะสมความรู้ ประสบการณ์ที่จำเป็นไว้สำหรับประกอบอาชีพหรือแม้แต่ผู้ที่ประกอบอาชีพอยู่แล้วก็ยังจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ๆ เพื่อพัฒนาอาชีพให้เจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

2.2 อ่านเพื่อค้นหาคำตอบหรือเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น

ความอยากรู้อยากเห็นเป็นคุณสมบัติประจำตัวของมนุษย์ มนุษย์จึงสนองคุณสมบัติประจำตัวข้อนี้ด้วยการศึกษาค้นคว้าหาคำตอบมาหยุดข้อสงสัย โดยคำตอบนั้นควรเป็นไปในเชิงบวกหรือเชิงสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ของตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

2.3 อ่านเพื่อต้องการทราบข่าวสารข้อเท็จจริง

มนุษย์ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสาขาวิชาชีพ ต่างก็ต้องการบริโภคข่าวสารที่ถูกต้อง ทันสมัย ทันเหตุการณ์ทั้งสิ้น ยิ่งในปัจจุบัน มีการถ่ายทอดข่าวสารถึงกันอย่างรวดเร็วตลอดเวลา จึงสมควรที่จะอ่านข่าว บทความและสารคดีประเภทต่าง ๆ ประกอบกันไปด้วย เพื่อที่จะได้รับความคิดของผู้เขียน อันจะนำมาไตร่ตรองและนำไปประยุกต์ใช้ได้ถูกต้องเหมาะสม

2.4 อ่านเพื่อศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้ามีความจำเป็นต่อการศึกษาระดับ โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นเพียงที่ปรึกษา คอยเสนอแนะและปรับกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างถ่องแท้ การศึกษาค้นคว้าจึงเป็นบันไดไต่ไปสู่ความรู้ที่กว้างขวางหลากหลาย ผู้อ่านมากย่อมได้ความรู้และประสบการณ์มากกว่าผู้ที่ไม่อ่าน ดังนั้นเพื่อให้เป็นผู้ฉลาด รอบรู้ ท่านคน ทันเหตุการณ์ จึงควรอ่านและศึกษาค้นคว้าเรื่องราวต่าง ๆ จากหนังสืออยู่เสมอ

2.5 อ่านเพื่อต้องการให้เป็นที่ยอมรับของคนในวงสังคม

การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ก่อให้เกิดการสมาคมมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกันในฐานะที่เราเป็นสมาชิกคนหนึ่งของคนในวงสังคม จำเป็นต้องมีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ เพื่อประโยชน์ในการสมาคมและเป็นที่ยอมรับของกลุ่มด้วย ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม การศึกษา และเกร็ดความรู้อื่น ๆ ที่ผู้อ่านขอมหาได้จากหนังสือ หรือจากนิตยสาร วารสารต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

2.6 อ่านเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน

วิถีชีวิตประจำวันโดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ มีปัจจัยหลายอย่างที่ส่งเสริมให้คนมีอารมณ์ดีเครียดได้ง่าย เช่น การทำงานแข่งกับเวลา การจราจรคับคั่ง ปัญหาเศรษฐกิจ และสังคม ฯลฯ ดังนั้นการเลือกอ่านหนังสือที่ให้ความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ประเภท เรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี และบทกวีที่กินใจ จะช่วยทำให้เกิดความเพลิดเพลิน ทั้งยังได้ข้อคิดที่นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าการอ่านมีความมุ่งหมายคือ เพื่อให้ความรู้ เพื่อความบันเทิง หรือเสริมสร้างความรู้เมื่อต้องการหาคำตอบ หรือเพื่อประมวลความรู้ นั่นคือมีการแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป หรือฝึกการออกเสียง ซึ่งล้วนแล้วแต่ทำให้เกิดการพัฒนาตนเอง ฉะนั้นไม่ว่าจะอ่านเพื่อจุดมุ่งหมายใด ก็ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้อ่าน

3. ขั้นตอนการสอนอ่าน

การอ่านช่วยส่งเสริมความรู้ความคิด สติปัญญา หากผู้อ่านมีความรู้และเข้าใจ ในขั้นตอนการอ่าน ย่อมส่งผลให้การอ่านเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ศุมิตรา อังวัฒนกุล (2537 : 178 - 179) ได้เสนอแนะขั้นตอนการสอนอ่านเพื่อการสื่อสารไว้ดังนี้

3.1 กิจกรรมก่อนการอ่าน (Pre-Reading Activities) เป็นการสร้างความสนใจและปูพื้นความรู้ในเรื่องที่อ่าน ตัวอย่าง กิจกรรมในขั้นนี้ได้แก่

3.1.1 ให้คาดคะเนเรื่องที่จะอ่าน เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดถึงความรู้เดิมแล้วนำมาสัมพันธ์กับเรื่องที่อ่าน การคาดคะเนอาจจะผิดหรือถูกก็ได้

3.1.2 ให้เดาความหมายของคำศัพท์จากบริบท โดยดูจากประโยคข้างเคียงหรือจากรูปภาพและการแสดงท่าทาง

3.2 กิจกรรมระหว่างการอ่าน (While - Reading Activities) เป็นการทำความเข้าใจโครงสร้างและเนื้อความในเรื่องที่อ่าน กิจกรรมในขั้นนี้ได้แก่

3.2.1 ให้ลำดับเรื่อง โดยให้ตัดเรื่องออกเป็นส่วนๆ

3.2.2 เขียนแผนผังโยงความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่อง

3.2.3 เติมข้อความลงไปแผนผังของเนื้อเรื่อง

3.2.4 เล่าเรื่องโดยสรุป

3.3 กิจกรรมหลังการอ่าน (Post-Reading Activities) เป็นการตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน กิจกรรมที่อาจจะเป็นการถ่ายโยงไปสู่ทักษะอื่นๆ เช่น ทักษะการพูด และทักษะการเขียนก็ได้โดย

3.3.1 ให้แสดงบทบาทสมมติ

3.3.2 ให้เขียนเรื่องหรือเขียนโต้ตอบ เช่น เขียนจดหมาย เขียนบทสนทนา เขียนแบบฟอร์ม วาดรูป เป็นต้น

3.3.3 พูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545 : 20) ได้ลำดับขั้น ในการอ่านแบ่งออกเป็น 6 ขั้น คือ

3.1 ขั้นก่อนเริ่มอ่าน เริ่มตั้งแต่ทารกจนกระทั่งถึงวัยก่อนเข้าโรงเรียนอนุบาล เด็กในวัยนี้จะเลียนแบบภาษาจากบิดามารดา และผู้ใกล้ชิด

3.2 ขั้นเริ่มอ่าน เริ่มตั้งแต่ชั้นอนุบาล จนกระทั่งถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เด็กจะคุ้นเคยกับคำง่ายๆ และพูดประโยคสั้นๆ ได้ ใช้คำที่มีความสัมพันธ์กับความหมาย

3.3 ขั้นเริ่มต้นอ่านอย่างอิสระ เริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 เด็กเริ่มมีความพร้อมที่จะอ่านอย่างอิสระโดยการคำแนะนำจากผู้ใหญ่ในบางโอกาส

3.4 ขั้นถ่ายโยงความรู้ เริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-4 เด็กต้องการคำแนะนำในการเลือกหนังสือ สามารถนำถ้อยคำ ความหมาย และความรู้จากที่อ่านเรื่องหนึ่งไปใช้กับอีกเรื่องหนึ่งได้

3.5 ขั้นวุฒิกภาวะระดับกลาง สามารถใช้วิธีอ่านในแบบต่างๆที่ครูสอน และรู้จักคิด วิเคราะห์ตามมากขึ้น

3.6 ขั้นวุฒิกภาวะระดับสูง เด็กจะมีรสนิยมในการอ่านรู้จักเลือกหนังสือให้เหมาะสม กับความสนใจ การอ่านที่จะมีประสิทธิภาพตามลำดับขั้นพัฒนาการย่อมขึ้นกับพัฒนาการทางร่างกาย และสมองที่เป็นไปในลักษณะปกติด้วย

วิลเลียมส์ (Williams. 1994 : 35 - 37) ได้เสนอแนะวิธีการสอนอ่านที่มีประสิทธิภาพ โดยแบ่งเป็นขั้นตอนไว้ดังนี้

3.1 ก่อนการอ่าน (Pre-Reading) มีจุดประสงค์ดังนี้

3.1.1 การเร้าความสนใจในหัวเรื่อง

3.1.2 การชี้ให้เห็นความสำคัญของเรื่องที่อ่าน

3.1.3 การเตรียมความพร้อมทางด้านภาษาที่จะใช้ในบทเรียน

3.2 ระหว่างการอ่าน (While - Reading) มีจุดประสงค์ในการช่วยผู้เรียนดังนี้

3.2.1 การทำความเข้าใจจุดประสงค์ของผู้เรียน

3.2.2 การทำความเข้าใจกับรายละเอียดของเรื่อง

3.2.3 การทำความเข้าใจกับโครงสร้างของเรื่อง

3.3 หลังการอ่าน (Post-Reading) มีจุดประสงค์ 2 ประการ

3.3.1 การถ่ายโอนความคิดในเรื่องที่อ่าน

3.3.2 การแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนต่อบทอ่าน

จึงสรุปได้ว่าขั้นตอนการอ่านที่ดีจะต้องประกอบด้วย ก่อนอ่านต้องมีการคาดคะเน เหตุการณ์ คือระหว่างการอ่านต้องจับใจความสำคัญของเรื่องให้ได้ และหลังการอ่านควรแสดง ความคิดเห็นและสรุปเรื่องได้อย่างเข้าใจชัดเจน ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญาของผู้อ่านด้วย

4. ทฤษฎีการอ่าน

ทฤษฎีการอ่าน เป็นการสร้างกระบวนการทางการอ่านให้เป็นไปตามแนวทางการอ่าน ที่ส่งผลให้บรรลุความสำเร็จทางการอ่าน โดยมีนักวิชาการกล่าวถึงทฤษฎีไว้หลายท่าน ดังนี้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545 : 58 - 59) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการอ่านไว้ดังนี้

4.1 ทฤษฎีเน้นความสัมพันธ์ของข้อความ เป็นทฤษฎีที่เน้นความสำคัญของสาร เป็นหลัก ในข้อความหนึ่งๆ จะมีใจความสำคัญเมื่อผู้อ่านได้อ่านสารแล้วจะนำความสำคัญในแต่ละข้อความรวมกันโดยให้ต่อเนื่องแล้วทำความเข้าใจความเหล่านั้นอีกครั้ง ซึ่งแบ่งเป็นทฤษฎีต่างๆ ดังนี้

4.1.1 ทฤษฎีของทราบรัสโซ (Trabasso) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กัน 2 ประการคือ ผู้อ่านรับรู้อารมณ์ ต่อจากนั้นจะทำการเปรียบเทียบโดยอาศัยประสบการณ์เดิม ทฤษฎีนี้เน้นว่า ระดับการอ่านของผู้อ่านจะไม่คงที่ ระดับขึ้นตามทฤษฎีแบ่งออกเป็น 3 ขั้นดังนี้

- 1) ขั้นรับสารโดยใช้สายตารับรู้
- 2) ขั้นการใช้ประสบการณ์เดิม ความจริงและภาพ ทำการเปรียบเทียบการสารที่ได้รับว่าแตกต่างไปจากประสบการณ์เดิมหรือไม่
- 3) คำตอบที่ได้จากการเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิมหรือโดยอาศัยความรู้จากแหล่งอื่นมาช่วยตัดสินใจ นั่นถือว่าเป็นความรู้ใหม่ที่ได้จากการอ่าน

4.1.2 ทฤษฎีของแชสส์ (Chasa และคลาส Clark) เป็นทฤษฎีที่เน้นความสัมพันธ์ของใจความที่อ่านจากประสบการณ์เดิม โดยมีขั้นตอนของการอ่าน 2 ขั้นตอน

- 1) ผู้อ่านจะรับข่าวสารแล้วทำการเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของจริงและภาพ ถ้าไม่ตรงกับข้อมูลดังกล่าว หรือยังไม่มีคามแน่ใจ ก็จะใช้วิธีการอ่านซ้ำข้อความนั้น
- 2) สารที่ให้ความรู้สึกในทางลบ จะใช้เวลาในการรับรู้ไวและนาน หมายความว่าเมื่อรับรู้แล้วจะเก็บไว้นานกว่าสารที่ให้ความรู้สึกทางบวก ซึ่งระยะเวลาในการเก็บจะสั้นกว่าหรืออาจลืมได้เร็วกว่าสารที่ให้ความรู้สึกทางลบ

4.1.3 ทฤษฎีของรูเมลฮาร์ท (Rumelhart) ได้กล่าวถึงการอ่านว่าเป็นกระบวนการที่ทำงานคล้ายกับเครื่องคอมพิวเตอร์ มีความซับซ้อน แต่ละขั้นตอนจะมีความสัมพันธ์กัน ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่งจะทำให้การอ่านไม่สมบูรณ์ ซึ่งหลักสำคัญของทฤษฎี 4 ประการคือ

- 1) การที่ผู้อ่านรับรู้คำนั้นเป็นคำชนิดใด ต้องสังเกตหน้าที่ของคำที่อยู่ใกล้เคียงกันในประโยคเดียวกัน หรือในข้อความใกล้เคียงกันว่าคำนั้นทำหน้าที่อย่างไร
- 2) การที่ผู้อ่านจะรับความหมายของคำ ขึ้นอยู่กับความเข้าใจความหมายของคำใกล้เคียง อาจเป็นคำที่มาก่อนหรือมาหลังก็ได้
- 3) การที่ผู้อ่านจะรับรู้หน้าที่ของคำนั้น ขึ้นอยู่กับความเข้าใจของผู้อ่านเกี่ยวกับหน้าที่ของคำอื่นที่มาก่อนหรือมาหลังคำใหม่ จะเป็นแนวทางช่วยชี้แนะหน้าที่ของคำใหม่ให้ผู้อ่าน
- 4) การที่ผู้อ่านจะทราบความหมายของคำขึ้นอยู่กับคำชี้แนะของคำบางคำ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กู๊ดแมน (Goodman. 2005 : 5 - 7) กล่าวถึงทฤษฎีการสอนภาษาโดยองค์รวมว่าการสอนภาษาโดยองค์รวม (Whole Language Approach) เป็นนวัตกรรมการศึกษาที่เสนอแนวคิดใหม่

ในการสอนภาษาโดยให้ความสำคัญในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาการคิดและภาษาของเด็ก
ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ตลอดจนการสร้าง
บรรยากาศการเรียนรู้ที่ตอบสนองธรรมชาติ และเหมาะสมกับขั้นพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย
หลักการเหล่านี้เมื่อนำมาเป็นแนวคิดในการสอนภาษาจะทำให้เด็กมีความสนใจ เกิดแรงจูงใจ
ที่จะเรียนรู้ภาษาได้ดีขึ้น

กระบวนการตามแนวคิดนี้คือการสร้างบรรยากาศในการเรียนให้มีลักษณะ
การร่วมมือกันระหว่างครูและผู้เรียน เริ่มตั้งแต่การวางแผนการเรียนการสอนว่าจะทำอะไร อย่างไร
และที่สำคัญเน้นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น บทบาทของครูจะเป็นผู้หาวิธีการที่จะ
เชื่อมโยงประสบการณ์ที่เด็กมีอยู่เดิมให้สัมพันธ์กับกิจกรรมที่จัดขึ้นซึ่งอาจเป็นการเล่าเรื่องที่ผู้เรียน
เคยพบเห็น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูดจากความคิดหรือประสบการณ์ในขณะที่ฟังเรื่องจากหนังสือ
ที่ครูเลือกมาอ่านให้ฟัง การจัดหาหนังสือที่เหมาะสมกับวัยไว้ในชั้นเรียนเพื่อให้เด็กมีโอกาส
หยิบมาอ่านหรือพลิกดูเสมอๆ ซึ่งเป็นการสร้างความคุ้นเคยให้กับผู้เรียน

สรุปได้ว่าทฤษฎีการอ่านเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องในการรับรู้สารผู้อ่านต้อง
ทำความเข้าใจทฤษฎี เพื่อนำทฤษฎีมาปรับใช้ในประสบการณ์เดิมเป็นลำดับขั้นตอนเพื่อให้การอ่าน
มีความสมบูรณ์

5. ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพในการอ่าน

ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพในการอ่าน เป็นองค์ประกอบสำคัญในการ
ส่งเสริมการอ่านให้ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายของการอ่านซึ่งเสริมสร้างกระบวนการอ่าน
ให้มีการพัฒนาได้ดีขึ้น

แวมมูรา เหมือนนิล (2541 : 15 - 16) ได้พูดถึงปัจจัยที่จะมีผลต่อการอ่านไว้ว่า
การมีประสบการณ์หรือภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านจะทำให้เข้าใจหรือจับใจความเรื่องที่อ่าน
ได้มากขึ้น เช่น ถ้านักเรียนเติบโตมาในครอบครัวของชาวไร่ ชาวนา มีสังคมวัฒนธรรม และ
วิถีชีวิตอยู่ในชนบทย่อมมีความเข้าใจเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของคนในชนบทได้ลึกซึ้งกว่าชีวิต
ของคนในเมือง ดังนั้นถ้าจะอ่านหนังสือบางเรื่องเราอาจจะต้องหาประสบการณ์หรือภูมิหลัง
เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ไว้ก่อนจึงจะเข้าใจง่ายและรวดเร็วขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (ม.ป.ป : 45 - 46) ได้กล่าว ถึงปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิด
ประสิทธิภาพในการอ่านไว้ 7 ประการ ดังนี้

5.1 การรู้ภูมิหลังของเรื่องที่จะอ่าน การมีความรู้รอบตัวดี มีประสบการณ์หรือได้สัมผัส
คุ้นเคยกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ทำให้มีพื้นฐานที่จะช่วยให้เข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้เร็วกว่าผู้ที่
ขาดประสบการณ์ ฐานะทางเศรษฐกิจสังคมตลอดจนการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้มีนิสัยรักการอ่าน
ก็มีส่วนส่งเสริมความสามารถในการอ่านเช่นกัน

5.2 การอ่านให้เกิดประสิทธิภาพย่อมขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาของผู้อ่าน หากอยู่ในระดับด้อย่อมทำให้อ่านเป็น เนื่องจากจะทำให้เข้าใจเจตนาของผู้เขียนได้ชัดเจนขึ้น เพราะการจะปฏิบัติได้ถึงขั้นนั้นจะต้องอาศัยความสามารถในการจดจำ การเชื่อมโยงการคิดวิเคราะห์การประเมินคุณค่า เพื่อนำไปสู่การยอมรับ หรือมีความคิดขัดแย้งกับเรื่องที่อ่านทำให้รู้ว่าตนเองคิดอย่างไรกับเรื่องนั้น ผู้ที่มีสติปัญญาสูงจึงอ่านได้ดีกว่า

5.3 การมีสุขภาพดีทำให้มีความพร้อมมากกว่าผู้ที่มีปัญหา เรื่องสุขภาพ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับสายตา การเจ็บป่วยเป็นเวลานาน ๆ การมีปัญหาด้านโภชนาการ ความไม่สมบูรณ์ของร่างกาย สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่ส่งผลให้ประสิทธิภาพของการอ่านลดลง ผู้มีความสามารถในการอ่านควรมีพัฒนาการด้านร่างกายสมบูรณ์และแข็งแรง จะทำให้พัฒนาการทางสมองดีขึ้นตามไปด้วย

5.4 การมีทักษะทางภาษา เนื่องจากการอ่านต้องอาศัยความเข้าใจความหมายของถ้อยคำและเรื่องที่อ่าน ทั้งความหมายตรงและความหมายโดยนัย ที่แฝงเจตนาของผู้เขียนผู้ผ่านการอ่านมาจะมีพื้นฐานในการเข้าใจศัพท์ที่อยู่ในวงกว้าง เข้าใจความหมายของสำนวนโวหารที่ใช้อยู่ในเรื่องที่อ่าน จนเข้าถึงเนื้อหาของสารได้ตรงตามที่คุณเขียนต้องการจะสื่อสาร

5.5 สามารถเข้าใจกลวิธีการแต่ง และการนำเสนอที่ล้วนมีข้อแตกต่างกันไปตามลักษณะและประเภทของงานเขียน รวมทั้งการเข้าใจกลวิธีในการผูกเรื่อง เล่าเรื่อง การใช้โวหารเปรียบเทียบในลักษณะต่าง ๆ และสัญลักษณ์ หากผู้อ่านไม่มีพื้นฐานในเรื่องราวดังกล่าวก็จะทำให้ขาดรรถรสในการอ่าน

5.6 ผู้อ่านต้องมีสมาธิ มีใจจดจ่อกับเรื่องที่อ่าน เพื่อรวบรวมความคิดและพลังสมองให้เกิดวิจรรณญาณในการอ่าน

5.7 มีจุดมุ่งหมายในการอ่านของตนอย่างชัดเจนว่าต้องการอ่านเพื่ออะไร แล้วเลือกใช้กลวิธีการอ่านให้เหมาะสมและฝึกปฏิบัติให้ถึงขั้นมีนิสัยรักการอ่าน จะทำให้สามารถเข้าใจเรื่องได้มากขึ้น

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการอ่าน ได้แก่ มวลประสบการณ์ความรู้ ของผู้อ่านในเรื่องนั้นๆ ตลอดจนทักษะในการเข้าใจภาษา กลวิธีการแต่ง จุดมุ่งหมายของผู้อ่าน รวมไปถึงสมาธิ และสุขภาพของผู้อ่านด้วย

ความเข้าใจในการอ่าน

1. ความหมายของความเข้าใจในการอ่าน

การอ่านเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนากระบวนการคิด ดังนั้นจำเป็นต้องศึกษาและเข้าใจในเรื่องการอ่าน นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความเข้าใจในการอ่านไว้ดังนี้

วิลรัตน์ จตุรานนท์ (2540 : 74) ได้ให้ความหมายของความเข้าใจในการอ่านว่า การที่ผู้อ่านเก็บใจความสำคัญ เข้าใจความหมาย และตีความหมาย ของเรื่องที่อ่านได้

จิตรภรณ์ คิ้วจุมพล (2543 : 25) สรุปความเข้าใจในการอ่าน ไว้ดังนี้ เป็นความสามารถในการอ่านที่ต้องอาศัยความสามารถทางภาษา และประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน ในการแปลความตีความกับเรื่องที่อ่าน เพื่อให้ได้ความหมายของภาษาจากเรื่องที่อ่าน ตลอดจนสรุป ความคิดเห็นจากเรื่อง ที่อ่านได้

สมุทฺธ เซ็นเชาวิช (2546 : 73) ได้ให้ความหมายว่า การอ่านเพื่อความเข้าใจ คือ ความสามารถอันพึงประสงค์ จากสิ่งที่อ่านแล้วได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความเข้าใจในการอ่านเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับการศึกษา และประสบการณ์ในด้านต่างๆ ของแต่ละคน และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งของการอ่านถ้าอ่านแล้วไม่เกิดความเข้าใจเลย ก็ไม่ถือว่าเป็นการสื่อความหมายอะไรทั้งสิ้นการอ่านจึงเป็นเรื่องของการสร้างมโนภาพจากตัวหนังสือ ให้เกิดเป็นรูปธรรมขึ้นมาให้ได้เร็วที่สุด โดยมีความสามารถดังนี้

1.1 สามารถจับใจความสำคัญ ๆ สามารถแยกแยะและสามารถประเมินได้ว่าอะไร ที่ควรสนใจ

1.2 สามารถตีความเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านหรือความคิดเห็นที่อ่านมาแล้วได้ว่า มีนัยสำคัญลึกซึ้งมากน้อยเพียงใด

1.3 สามารถสรุป ลงความเห็นจากสิ่งที่อ่านมาแล้วได้อย่างถูกต้องมีเหตุผลและ เชื่อถือได้

1.4 สามารถใช้วิจารณ์ญาณ ของตนพิจารณาไตร่ตรองข้อสรุปของผู้เขียนได้ อย่างถูกต้องและเป็นระบบ

1.5 สามารถถ่ายโอนหรือผสมผสานความรู้ที่ได้จากการอ่านกับประสบการณ์อื่น

บังอร วิกรมคุณาพร (2551 : 16) กล่าวว่า การอ่านเพื่อความเข้าใจ เป็นความสามารถ ในการใช้วิจารณ์ญาณ สรุปสาระสำคัญได้ ตีความได้ วิเคราะห์ได้ ประเมินได้ วิจารณ์ได้ ขยาย ความได้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ตามที่ตนตั้งไว้ได้ รวมทั้งต้องมีความสามารถในระดับ ความเข้าใจตามตัวอักษร ระดับตีความ ระดับวิเคราะห์ความ และระดับประยุกต์และนำไปใช้

ดังนั้นจึงสรุปความหมายของความเข้าใจในการอ่าน ได้ว่า การอ่านเป็นการผสมผสาน ระหว่างความรู้เดิมและความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน โดยสามารถ สรุป วิเคราะห์ วิจารณ์และนำความรู้ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. องค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่าน

องค์ประกอบในการอ่าน เป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมให้การอ่านมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยกันหลายด้าน จึงจะส่งผลให้การอ่านบรรลุตามจุดมุ่งหมาย

ศุภนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545 : 7 - 8) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าการอ่านที่จะประสบผลสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการได้แก่

2.1 องค์ประกอบด้านสังคม สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวนักเรียนในการสอนครูจำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพของสังคมและพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนาที่นับถือ การจัดอุปกรณ์ที่สอดคล้องกับพื้นฐานทางสังคมจะช่วยให้เด็กเรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น

2.2 องค์ประกอบทางด้านความพร้อม เป็นความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญาที่สามารถเริ่มต้นอ่านได้

2.3 องค์ประกอบทางด้านโรงเรียน โรงเรียนเป็นสถานที่สำคัญ ในการจัดบรรยากาศ หรือกิจกรรม ให้ตอบสนองกับความต้องการของนักเรียน ดังนั้น บุคคลในโรงเรียนควรดำเนินการ ดังนี้

2.3.1 ครูควรจัดห้องเรียนให้ตอบสนองความต้องการของนักเรียน

2.3.2 จัดแผนการพัฒนารองอ่านในโรงเรียน

2.3.3 จัดทำระเบียบสะสมเกี่ยวกับการพัฒนาในการอ่านของนักเรียน

สรุปได้ว่า การอ่านมีองค์ประกอบด้วยกันหลายด้าน คือด้านสังคม ความพร้อมของผู้อ่านและด้านโรงเรียน หากองค์ประกอบเหล่านี้ช่วยส่งเสริมการอ่านก็จะส่งผลให้การอ่านให้มีประสิทธิภาพ

3. ระดับความเข้าใจในการอ่าน

ระดับความเข้าใจในการอ่านเป็นสิ่งที่ใช้วัดความเข้าใจของผู้อ่านในระดับต่าง ๆ แต่ละระดับ ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านทราบว่า การอ่านของตนเองอยู่ในระดับใด นักวิชาการหลายท่านให้แนวคิดเกี่ยวกับระดับความเข้าใจในการอ่านไว้ดังนี้

มณีรัตน์ สุกโชติรัตน์ (2544 : 34) ได้แบ่งระดับการอ่านเพื่อความเข้าใจเป็น 4 ด้าน ดังนี้

3.1 การอ่านตามตัวอักษร (Literal Reading) คือการอ่านที่ผู้อ่านทำความเข้าใจเนื้อหาบทที่ได้อ่านซึ่งมีทักษะย่อย ดังนี้ การชี้สรรพนามที่ใช้แทนคำถาม การหาความจริงจากเรื่อง การไปตามทิศทาง การหาประโยคสำคัญ การตั้งหัวข้อเรื่อง และการเก็บใจความสำคัญ การเขียนลำดับเหตุการณ์ การเปรียบเทียบ การเข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผล การชี้อุปนิสัยของบุคคลในเรื่อง

3.2 การอ่านตีความ (Interpretative Reading) คือ การอ่านที่ผู้อ่านต้องเสาะแสวงหาความหมายที่ซ่อนเร้นอยู่ในข้อความที่ปรากฏอยู่ ซึ่งผู้เขียนไม่ได้กล่าวออกมาโดยตรง ผู้อ่านต้อง

ใช้ความรู้และประสบการณ์เพื่อตีความหมายของบทอ่านนั้น ซึ่งมีทักษะย่อยดังนี้ การกล่าวสรุป การสรุปกฎการคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้า การเข้าใจสำนวนภาษา การตั้งหัวข้อเรื่อง และการเก็บใจความสำคัญ การเก็บรายละเอียดที่สำคัญ การเรียงลำดับเหตุการณ์ การเปรียบเทียบ การเข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผล

3.3 การอ่านโดยใช้วิจารณ์ญาณ (Critical Reading) เป็นการอ่านที่ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถในการพิจารณาตัดสินเพื่อประเมินค่าสิ่งที่ผู้เขียน โดยมีทักษะย่อยดังนี้ การแยกข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น การแยกเรื่องที่เป็นจริงกับเรื่องที่เพ้อฝัน การหาเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้อง การพิจารณาโฆษณาชวนเชื่อ การพิจารณาความเหมาะสมและคุณค่า การยอมรับความคิด การชี้วัตถุประสงค์ของผู้แต่ง การแสดงถึงความรู้สึกลึกและจับความรู้สึก

3.4 การอ่านขั้นนำไปใช้ (Application) คือการอ่านที่ผู้อ่านสามารถทำสิ่งที่เรียนรู้จากการอ่านไปใช้ในชีวิตจริง

จกริน โพธิ์ทอง (2545 : 23) สรุประดับความเข้าใจในการอ่าน คือ การจำแนกระดับขั้นของความเข้าใจในการอ่าน ตั้งแต่ระดับพื้นผิว คือ ความสามารถที่จะเข้าใจความหมายของข้อความที่ปรากฏต่อสายตาจนถึงระดับลึกซึ่งมากยิ่งขึ้นคือความสามารถที่จะเข้าใจความนัยที่แฝงอยู่โดยมิได้ปรากฏให้เห็นบนตัวอักษร และความสามารถที่จะเรียบเรียงลำดับความ สรุปความ และประเมินค่าในสิ่งที่อ่านได้ เพื่อช่วยปรับปรุงและพัฒนาผู้อ่านในการอ่านเพื่อความเข้าใจตลอดจนเป็นองค์ประกอบที่ช่วยกำหนดขอบเขตและแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างจุดประสงค์ในการอ่านของผู้อ่านเอง

นลินี บำเรอราช (2546 : 34) ได้นำแนวคิดของ บลูม มาขยายเป็นการวัดความเข้าใจได้ 7 ระดับ

3.1 ระดับความจำ (Memory) เป็นการจำถ้อยคำหรือที่เขียนไว้ ผู้อ่านแสดงความเข้าใจด้วยการบอก ข้อความจริง ความคิดสำคัญ ลำดับขั้นเหตุการณ์ต่างๆ และคำแนะนำที่ระบุในข้อเขียน

3.2 ระดับแปลความ (Translation) เป็นความสามารถของผู้อ่านที่แปลความหมายของข้อความที่อ่านออกมาได้ถูกต้องด้วยภาษาของตน เช่น อธิบายเรื่องหรือแนวคิดของเรื่องที่อ่านได้ นำเนื้อความจากที่อ่านมาแสดง กราฟ แผนภูมิ แผนผัง นำเรื่องที่อ่านมาเขียนเป็นงานเขียน และสามารถทำตามคำแนะนำได้

3.3 ระดับตีความ (Interpretation) เป็นความสามารถในเชิงเห็นสิ่งที่สัมพันธ์กันของสิ่งที่มีได้ระบุไว้เป็นความเข้าใจของผู้อ่านต้องใช้ความคิดมากขึ้นโดยมีความสามารถ เช่น เมื่อทราบสาเหตุสามารถระบุผลที่ตามมาได้ คาดคะเนเรื่องได้ สรุปความคิดสำคัญได้อย่างสมเหตุสมผล ประมวลผลความจากข้อมูลต่างๆ สามารถลงความเห็นได้ ขยายความจากข้อมูลที่รับได้ บอกความสัมพันธ์ได้และจินตนาการตามที่ระบุได้

3.4 ระดับนำไปใช้ (Application) เป็นความสามารถระดับสูง เกี่ยวกับการนำความรู้ หลักการ ทฤษฎี แนวคิดไปใช้ในสถานการณ์ใหม่

3.5 ระดับวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการแยกส่วนต่างๆ เป็นความรู้ หรือแนวคิดที่ได้จากการอ่าน

3.6 ระดับการสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการคิดเชิงบูรณาการ คิดรวมส่วนต่างๆ เป็นการคิดในเชิงทำให้เกิดความรู้ใหม่หรือแนวคิดใหม่

3.7 ระดับการประเมินผล (Evaluation) เป็นความสามารถในการคิดระดับสูงสุด มีการตัดสินใจด้วยเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น เป็นการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีกฎหรือมาตรฐาน

สมิท (ชมพูนุช োনามวัฒน์. 2547 : 14 ; อ้างอิงจาก Smith. 1978. **Reading without Nonsense.** P. 15) กล่าวว่าความเข้าใจในการอ่านแบ่งออกเป็น 4 ระดับคือ

3.1 ความเข้าใจตามตัวอักษรในระดับนี้มักไม่ต้องใช้ทักษะ การคิด เป็นการระลึก เอาจากความจำ

3.2 การตีความในระดับนี้ต้องใช้ทักษะการคิดประเภทต่างๆ เช่น การหาข้อมูลเสริม จากที่ไม่มีให้ตรงกับกรสรุป การใช้เหตุผล การเปรียบเทียบ การหาความสัมพันธ์ เป็นต้น

3.3 การอ่านขั้นวิจารณ์ เป็นการประเมินค่าคัดค้านคุณภาพ คุณค่าความถูกต้อง และ ความเป็นจริงของสิ่งที่อ่านเป็นการอ่านที่ผู้อ่านมีปฏิกิริยาโต้ตอบสิ่งที่อ่านโดยใช้ประสบการณ์

3.4 การอ่านอย่างสร้างสรรค์ ระดับนี้ผู้อ่านจะคิดขยายความเกินออกไปจากเนื้อหา เพื่อให้ได้ความ

ดัลล์แมน และคนอื่นๆ (Dallman and others. 1974 : 166) ได้จำแนกระดับการอ่าน เพื่อความเข้าใจออกเป็น 3 ระดับคือ

3.1 ระดับความเข้าใจข้อเท็จจริง หมายถึง ความเข้าใจในเรื่องที่อ่านตามตัวหนังสือ ที่เขียนไว้

3.2 ระดับความเข้าใจขั้นตีความ คือ ความเข้าใจโดยอาศัยการสรุปความ ตีความ แปลความจากเรื่องที่อ่าน

3.3 ระดับความเข้าใจขั้นประเมินค่า คือ ความสามารถในการประเมินค่าสิ่งที่อ่าน มาโดยอาศัยความรู้ และประสบการณ์ของการอ่านพิจารณาตัดสินว่า ข้อสรุปของผู้เขียนถูกต้อง หรือไม่ อย่างไร

มิลเลอร์ (Miller. 1990 : 137 - 138) แบ่งระดับความเข้าใจไว้ 4 ระดับ

3.1 ระดับความเข้าใจตามตัวอักษรหรือข้อเท็จจริง ประกอบด้วย ความสามารถในการตอบคำถามที่ผู้อ่านสามารถค้นพบรายละเอียดได้จากเรื่องที่อ่าน

3.2 ระดับความเข้าใจแบบตีความสรุปลงความเห็น เป็นการอ่านที่แสดงออกโดยการตีความการหาข้อสรุปขยายและทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นตาม

3.3 ระดับการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ เป็นการประเมินหรือตัดสินสิ่งที่อ่านด้วยเกณฑ์ที่ผู้อ่านกำหนดขึ้น โดยอาศัยประสบการณ์เดิม เทียบได้วัตถุประสงค์ทางการศึกษาในระดับประเมินผล

3.4 ระดับการอ่านอย่างสร้างสรรค์ เป็นการอ่านที่สามารถนำสิ่งที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างว่าการอ่านประยุกต์หรือการอ่านอย่างบูรณาการสรุปได้ว่า ระดับความเข้าใจในการอ่าน สามารถแปลความ ตีความ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำไปใช้ในประสบการณ์จริงอย่างสร้างสรรค์

4. เทคนิคการสอนความเข้าใจในการอ่าน

เทคนิคการสอนความเข้าใจในการอ่าน เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการกระตุ้นด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงเทคนิคการสอนความเข้าใจในการอ่าน ไว้ดังนี้ ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2540 : 10 - 12) กล่าวถึงการเทคนิคการสอนความเข้าใจในการอ่าน ว่ามีเทคนิคดังต่อไปนี้

4.1 การอ่านแล้วตั้งคำถาม

4.1.1 ครูชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจก่อนว่าเรื่องที่นักเรียนจะได้รับแจกให้อ่านนั้น นักเรียนควรอ่านอย่างตั้งใจและพยายามทำความเข้าใจกับเนื้อเรื่องที่อ่านให้ดี เพราะเมื่อนักเรียนอ่านจบแล้วครูจะให้นักเรียนตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่านพร้อมเขียนเฉลยด้วย

4.1.2 ครูแจกเรื่องสร้างขึ้นให้นักเรียนอ่าน 1 เรื่อง โดยใช้เวลาอ่านประมาณ 15 นาที เมื่อหมดเวลาเก็บเรื่องที่อ่านคืน

4.1.3 ครูแจกกระดาษที่มีคำสั่งให้นักเรียนตั้งคำถาม แล้วให้นักเรียนตั้งคำถาม 10 ข้อ จากเรื่องราวที่อ่านตามเข้าใจด้วยสำนวนภาษาของตนเอง โดยใช้เวลาเขียนประมาณ 45 นาที

4.1.4 การตรวจ ใช้วิธีจัดลำดับคุณภาพ มีวิธีการดังนี้

1) พิจารณาคำถามของนักเรียนแต่ละคน โดยพิจารณาทั้งปริมาณและคุณภาพ แล้วแบ่งออกเป็น 5 กอง คือ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ และควรแก้ไข

2) พิจารณาเรียงลำดับคุณภาพผลงานของนักเรียนตั้งแต่กองที่ 1 จนถึงอันดับสุดท้าย

3) เปรียบเทียบคุณภาพของผลงานนักเรียนที่เป็นรอยต่อของแต่ละกอง เช่น อันดับสุดท้ายของกองดีมากกับอันดับแรกของกองดี ถ้าเห็นว่าจำเป็นต้องสับเปลี่ยนลำดับที่กันก็ควรเปลี่ยนปรับแต่งให้เหมาะสม

4) กำหนดคะแนนให้กับคำตอบที่มีคุณภาพดีที่สุด และคำตอบที่มีคุณภาพด้อยที่สุดก่อน แล้วจึงกำหนดคะแนนให้คำตอบในลำดับกลาง

4.2 การอ่านแล้วเขียนเรื่องย่อ

4.2.1 ครูชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจก่อนว่าเรื่องที่นักเรียนจะได้รับแจกให้อ่านนั้น นักเรียนควรอ่านอย่างตั้งใจและพยายามทำความเข้าใจกับเนื้อเรื่องที่อ่านให้ดี เพราะเมื่อนักเรียนอ่านจบแล้วครูจะให้นักเรียนเขียนเรื่องย่อจากเรื่องที่อ่าน

4.2.2 ครูแจกเรื่องสร้างขึ้นให้นักเรียนอ่าน 1 เรื่อง โดยให้เวลาอ่านประมาณ 15 นาที เมื่อหมดเวลาเก็บเรื่องที่อ่านคืน

4.2.3 ครูแจกกระดาษที่มีคำสั่งถึงวิธีการเขียนเรื่องย่อให้นักเรียน แล้วนักเรียนเขียนเรื่องย่อจากเรื่องที่อ่านตามความเข้าใจด้วยสำนวนภาษาของตนเอง ประมาณ 3 - 4 ย่อหน้า โดยให้เวลาเขียนประมาณ 45 นาที

4.2.4 การตรวจ ใช้วิธีจัดลำดับคุณภาพ มีวิธีการดังนี้

1) พิจารณาคำตอบของนักเรียนทีละคน แล้วแบ่งออกเป็น 5 กอง ตามลำดับคุณภาพของคำตอบ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้และควรแก้ไข

2) พิจารณาเรียงลำดับคุณภาพของคำตอบในแต่ละกองจากอันดับ 1 จนถึงอันดับสุดท้าย

3) เปรียบเทียบคุณภาพของคำตอบที่เป็นรอยต่อของแต่ละกอง เช่น อันดับสุดท้ายของกองดีมากกับอันดับแรกของกองดี ถ้าเห็นว่าจำเป็นต้องสลับเปลี่ยนลำดับที่กัน ก็ควรปรับแต่งให้เหมาะสม

4) กำหนดคะแนนให้กับคำตอบที่มีคุณภาพดีที่สุด และคำตอบที่มีคุณภาพด้อยที่สุดก่อน แล้วจึงกำหนดคะแนนให้คำตอบในลำดับกลาง

4.3 การอ่านแล้วอภิปรายตอบคำถามตามกลุ่ม

4.3.1 ครูชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจก่อนว่าเรื่องที่นักเรียนจะได้รับแจกให้อ่านนั้น นักเรียนควรอ่านอย่างตั้งใจและพยายามทำความเข้าใจกับเนื้อเรื่องที่อ่านให้ดี เพราะเมื่อนักเรียนอ่านจบแล้วครูจะให้นักเรียนอภิปรายตอบคำถามเป็นกลุ่ม

4.3.2 ครูแจกเรื่องสร้างขึ้นให้นักเรียนอ่าน 1 เรื่อง โดยให้เวลาอ่าน 15 นาที เมื่อหมดเวลาเก็บเรื่องที่อ่านคืน

4.3.3 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 5 - 6 คน แล้วแจกบัตรคำสั่งให้นักเรียนเลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขานุการกลุ่ม

4.3.4 ให้นักเรียนในกลุ่มร่วมกันอภิปรายตามบัตรคำสั่ง โดยมีหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้ดำเนินการอภิปรายและมีเลขานุการกลุ่มเป็นผู้บันทึกใช้เวลาประมาณ 15 - 45 นาที

4.3.5 ให้ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปรายและสรุปหน้าชั้น แล้วส่งผลงานต่อครู

4.3.6 ครูให้นักเรียนทั้งชั้นร่วมกันอภิปรายและสรุป

4.4 อ่านแล้วทำแบบฝึกหัด

4.4.1 ครูชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจก่อนว่าเรื่องที่นักเรียนจะได้รับแจกให้อ่านนั้น นักเรียนควรอย่างตั้งใจ และพยายามทำความเข้าใจกับเนื้อเรื่องที่อ่านให้ดี เพราะเมื่อนักเรียนอ่านจบแล้วครูจะให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดจากเรื่องที่อ่าน

4.4.2 ครูแจกเรื่องที่สร้างขึ้นให้นักเรียนอ่าน 1 เรื่อง โดยให้เวลาอ่านประมาณ 15 นาทีเมื่อหมดเวลาเก็บเรื่องที่อ่านคืน

4.4.3 ครูแจกแบบฝึกหัดให้นักเรียน แล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดให้ครบทุกข้อ โดยให้เวลาทำประมาณ 45 นาที

4.4.4 ครูตรวจแก้ไขข้อความที่ตอบผิดหรือเติมจุดสำคัญที่นักเรียนไม่ได้ตอบลงไป คำตอบนั้น ให้คะแนนแล้วส่งคืนให้กับนักเรียน เพื่อจะได้ทราบข้อผิดพลาดบกพร่องของตนเอง

สรุปได้ว่าเทคนิคในการสอนความเข้าใจในการอ่านโดยวิธีการต่างๆ เป็นส่วนส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะการเรียนรู้จากประสบการณ์ อันส่งผลให้การอ่านบรรลุตามคาดหวัง

5. การประเมินความเข้าใจในการอ่าน

การประเมินความเข้าใจในการอ่าน เป็นการทดสอบของผู้อ่าน ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านสามารถประเมินตนเองให้นำไปสู่การพัฒนาต่อไป

อัจฉรา วงศ์โสธร (2538 : 154 - 155) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การประเมินทักษะการอ่านว่าพิจารณาได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ เกณฑ์ที่กำหนดตามส่วนประกอบของภาษาแบบแยกย่อย และเกณฑ์ที่กำหนดความสามารถรวม ดังนี้

5.1 ความสามารถทางการอ่านที่เป็นเกณฑ์แบบย่อย ได้แก่

5.1.1 ความรู้ด้านคำศัพท์ หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจคำศัพท์และสำนวนต่างๆ

5.1.2 ความรู้ด้านไวยากรณ์ หมายถึง ความสามารถในการใช้ความรู้ด้านไวยากรณ์ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำสรรพนาม ความเชื่อมโยงของเนื้อความ เช่น การใช้คำสันธาน คำบุพบท การกำหนดหน้าที่ของภาษาว่าเป็นการขอร้อง เชื้อเชิญ หรือ ขออนุญาต เป็นต้น

5.2 ความสามารถทางการอ่านที่เป็นเกณฑ์แบบรวม ได้แก่

5.2.1 ความสามารถในการเรียบเรียงความหมาย หมายถึง ความสามารถในการทำความเข้าใจบทอ่าน และสามารถตอบคำถามโดยเรียบเรียงถ้อยคำใหม่ให้ได้ใจความเดิมหรือสามารถตอบคำถามแบบเลือกตอบ และแบบเรียงลำดับข้อความได้ โดยใช้ความรู้ในด้านคำศัพท์และความรู้ด้านไวยากรณ์

5.2.2 ความสามารถในการอ่านข้อมูลที่เป็นรายละเอียด หมายถึง ความสามารถในการโยงรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง เข้าใจความสำคัญของเรื่องได้ว่าเป็นรายละเอียดสนับสนุนหรือรายละเอียดที่ให้ข้อมูลขัดแย้งกัน และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างรายละเอียดต่าง ๆ

5.2.3 ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ หมายถึง ความสามารถในการระบุแก่นเรื่อง หัวเรื่อง และใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้

5.2.4 ความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินความสัมพันธ์ของเนื้อความ และสุนทรียศาสตร์ของการใช้ภาษา หมายถึง ความสามารถในการทำความเข้าใจ วิเคราะห์ ประเมิน และสรุปบทอ่านได้ว่า เป็นสารประเภทใด ใช้ลีลาภาษาแบบทางการหรือไม่เป็นทางการ เข้าใจเจตนา ทักษะของผู้เขียนที่แฝงอยู่ วิพากษ์วิจารณ์ถึงเหตุผลที่เกิดขึ้นได้ ตลอดจนสามารถประเมินบทอ่านได้ว่ามีความชัดเจน เข้าคู่ประเด็นอย่างไม่อ้อมค้อม และใช้ภาษาได้กระชับหรือไม่ ในการประเมินความสามารถในการอ่าน สามารถใช้เกณฑ์ความสามารถแยกย่อยหรือแบบรวมก็ได้หรืออาจใช้เกณฑ์ทั้งสองแบบประยุกต์รวมกันโดยให้น้ำหนักเกณฑ์แบบรวมมากกว่าแบบย่อย

สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์ (2548 : 48 - 49) กล่าวถึงการประเมินความเข้าใจในการอ่านว่าในเบื้องต้นควรพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

5.1 ความเข้าใจ ได้แก่ การเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ครบถ้วนกระบวนการความ ได้เนื้อหาสาระตามความประสงค์ของผู้อ่าน

5.2 ความเร็ว ได้แก่ การเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ครบถ้วนกระบวนการความ ได้เนื้อหาสาระตามความประสงค์ของผู้แต่ง

5.3 ความมีนิสัยในการอ่าน ได้แก่ การอ่านอย่างมีสมาธิ ไม่อ่านแบบเรื่อยเปื่อย โดยไร้จุดหมายหรือออกท่าทางโดยไม่จำเป็น มีนิสัยชอบจดบันทึกตลอดจนนิสัยการเปิดพจนานุกรมเพื่อให้ทราบความหมายที่ชัดเจนเมื่อไม่เข้าใจ

5.4 ความสนใจ หมายถึง การสนใจอ่านอย่างสม่ำเสมอ อ่านแต่ละครั้งให้ได้ประโยชน์เสริมสร้างความรู้ ประสบการณ์ และความบันเทิงในชีวิต

5.5 ความมีวิจารณญาณ ได้แก่ การอ่านอย่างพินิจพิจารณา นับเป็นการอ่านเพื่อความเข้าใจในระดับสูงถึงขั้นนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

ศุภวรรณ สัจจพิบูล (2547 : 39) สรุปไว้ว่า การวัดและประเมินผลความเข้าใจในการอ่านอาจทำได้หลายวิธี แต่วิธีที่ได้รับความนิยม คือ การประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกคำตอบ โดยผู้ประเมินจะต้องเลือกลักษณะของการประเมินที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ของการเรียนการสอนเพื่อสามารถวัดและประเมินความสามารถของผู้เรียนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ฟินอคเชียโร และซาโกะ (Finocchiaro and Sako. 1983 : 97 - 98) อธิบายถึงแบบทดสอบที่ใช้ในการประเมินผลความเข้าใจในการอ่านว่ามีอยู่ 3 แบบคือ

5.1 แบบทดสอบอัตนัย ได้แก่ แบบทดสอบความเรียง โดยให้ผู้เรียนตอบคำถามจากเรื่องที่ย่าน โดยเขียนคำตอบเป็นประโยคหรือข้อความยาวๆ

5.2 แบบทดสอบปรนัย ได้แก่ แบบทดสอบแบบเลือกตอบ แบบถูกผิด แบบจับคู่แบบเติมคำ

5.3 แบบทดสอบกึ่งปรนัย ได้แก่ แบบทดสอบที่ต้องการคำตอบสั้นๆ ให้เติม หรือต่อให้สมบูรณ์ ให้คะแนนโดยผู้สอน หรือผู้ทดสอบที่มีความสามารถในการประเมิน

ฮิวส์ (Hughes. 1989 : 116 - 117) ได้แนะนำเกี่ยวกับสิ่งที่ควรวัดในการประเมินความเข้าใจในการอ่านไว้ดังนี้

5.1 ข้อมูลสำคัญในข้อความ

5.2 รายละเอียดสนับสนุนข้อมูลสำคัญ

5.3 ความสัมพันธ์ของข้อความ โดยพิจารณาจากคำสรรพนามที่ใช้ในบทอ่าน

5.4 ความหมายของคำศัพท์โดยใช้การเดาจากบริบท

5.5 การตีความบทอ่านตั้งแต่ต้นเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการสรุปเรื่อง

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 8) ได้กำหนดจุดประสงค์ในการอ่านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ไว้ว่า เพื่อจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านแล้ว นำความรู้ความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต มีมารยาทและมีนิสัยรักการอ่าน และเห็นคุณค่าสิ่งที่อ่าน

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงประเมินความเข้าใจในการอ่าน โดยใช้แบบทดสอบแบบปรนัยวัดความสามารถของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยวัดความสามารถในการเข้าใจตามตัวอักษร หรือข้อเท็จจริง วัดการตีความหรือแสดงความคิดเห็น วัดวิจารณญาณในการอ่านและเป็นแบบทดสอบที่มีเกณฑ์การประเมินที่เหมาะสมกับจุดประสงค์การประเมิน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการทำความเข้าใจการอ่านของผู้อ่านด้วย

6. เกณฑ์การวัดความเข้าใจในการอ่าน

เกณฑ์การวัดความเข้าใจในการอ่าน มีความสำคัญในการวัดความเข้าใจเรื่องของผู้อ่าน ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ทฤษฎีไว้ดังนี้ เพื่อให้ทราบว่า การอ่านอยู่ในระดับใด

เบทส์ (Betts. 1957 : 87) กำหนดเกณฑ์ในการวัดระดับความเข้าใจในการอ่าน จากการทดสอบดังนี้

6.1 ระดับการอ่านอิสระ ผู้เรียนอ่านเองให้เข้าใจเนื้อหาส่วนใหญ่ที่อ่าน ผู้เรียนต้องได้คะแนนความเข้าใจการตีความ ร้อยละ 90 ขึ้นไป

6.2 ระดับการอ่านตามที่สอน ผู้เรียนอ่านเองแต่ผู้สอนอธิบายข้อความบางตอนให้ผู้เรียนฟัง ระดับนี้ครูเป็นผู้สอนและผู้เรียนอ่านเอง ผู้เรียนต้องได้คะแนนความเข้าใจการตีความ ร้อยละ 75 ขึ้นไป

6.3 ระดับการอ่านที่คับข้องใจ ผู้เรียนอ่านข้อความด้วยความยากลำบาก ต้องได้คะแนนความเข้าใจการตีความ ร้อยละ 50 หรือต่ำกว่า

กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ

กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพทางด้านทักษะการอ่าน ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการอ่าน สามารถทำให้ผู้อ่านมีความเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้อย่างดียิ่ง นอกจากนี้ยังส่งผลให้มีมนุษยสัมพันธ์อันดี กับบุคคลรอบข้าง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้อ่านด้วยกัน

แอทเวล (Atwell. 1987 : 156) ได้คิดค้นและทดลองใช้กระบวนการนี้เป็นครั้งแรก โดยกำหนดองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ เวลาในการอ่าน การเลือกหนังสืออ่านด้วยตนเอง และบันทึกแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และได้จัดองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นเป็นกระบวนการสอน 3 ชั้น คือ

1. ชั้นสอนบทเรียน ในชั้นนี้จะใช้เวลาสอนประมาณ 15 นาที โดยครูจะเป็นผู้สอนโดยตรง สิ่งที่จะสอนในชั้นนี้ ประกอบด้วย วิธีการเรียนในชั้นเรียน แบบแผนการประพันธ์ ตัวอย่างทฤษฎีวิธีการอ่านที่ประสบความสำเร็จ การแนะนำผู้เขียน และการแนะนำหนังสือต่าง ๆ ด้วยวิธีการเล่าเรื่องจากหนังสือ การอ่านหนังสือให้ฟัง หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือที่ได้อ่านมา

2. ชั้นเลือกอ่านด้วยตนเอง ในชั้นนี้ครูให้นักเรียนเลือกหนังสือไปอ่านเองอย่างเงียบ

3. ชั้นแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ในชั้นนี้นักเรียนจะเขียนบันทึกแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านในสมุด และส่งสมุดให้ครูเพื่อให้นักครูพัฒนาการในการอ่าน

และครูจะเขียนตอบกลับมาในสมุดเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดและเข้าใจสิ่งที่อ่านมากขึ้น สิ่งที่นักเรียนแสดงความคิดเห็นในสมุดอาจจะถูกนำมาเป็นหัวข้อในการสอนบทเรียนสั้น

เรทเชล และคูเตอร์ (จิตราภรณ์ ค้วงจุมพล. 2543 : 46 - 47 ; อ้างอิงจาก Reutzel and Cooter.

1991. **Organizing for Effective Instruction : The Reading Workshop.** P. 6) ได้ปรับชั้นการสอนของแอมเวลจาก 3 ขั้นตอน เป็น 5 ขั้นตอน คือขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Sharing Time) ขั้นสอนบทเรียนสั้น (Mini Lesson) ขั้นสำรวจสถานภาพการทำกิจกรรมของนักเรียน (State of the Class) ขั้นเลือกอ่านด้วยตนเอง และการตอบสนอง (Self-Selected Reading and Response) และขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Sharing Time) ดังภาพประกอบ 2

กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ (70 นาที)		
แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (10 นาที)		
สอนบทเรียนสั้น (10 นาที)		
สำรวจสถานภาพการทำกิจกรรมของนักเรียน (5 นาที)		
เลือกอ่านด้วยตนเอง และการตอบสนอง (35 นาที)		
1. เลือกอ่านด้วยตนเอง	2. อภิปรายกลุ่มย่อย	3. พบครูเป็นรายบุคคล
1.1 อ่านหนังสือที่เลือกอ่านด้วยตนเอง (10 นาที)	2.1 อภิปรายเกี่ยวกับหนังสือที่อ่าน หรือหนังสือที่กลุ่มกำหนด	พบครูวันละ 2 - 3 คน (10 - 15 นาที)
1.2 อ่านหนังสือที่กลุ่มกำหนด	2.2 กำหนดการนัดหมายครั้งต่อไป	
1.3 เขียนบันทึกแสดงความคิดเห็น	2.3 กำหนดหนังสือเล่มที่จะอ่านครั้งต่อไป (15 - 20 นาที)	
1.4 บันทึกกิจกรรมในแผนภูมิหรือลงชื่อนัดหมายเพื่อพบครูเป็นรายบุคคล		
แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (10 นาที)		

ภาพประกอบ 2 ชั้นการสอน ตามกระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ

สำหรับรายละเอียดของการสอนตามภาพประกอบ ขั้นตอนแต่ละขั้น อาจสรุปได้ ดังนี้
ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (10 นาที)

ในขั้นนี้นักเรียนจะเสนอวรรณกรรมสำหรับเด็ก เช่น นิทานพื้นบ้าน เรื่องสั้น นวนิยาย บทร้อยกรอง โดยอาจจะเสนอด้วยวิธีการเล่าเรื่องหนังสือ เล่านิทาน หรืออ่านหนังสือให้ฟัง เพื่อเป็นการจุดความสนใจในการอ่าน และนำไปสู่การอ่านโดยอิสระในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 สอนบทเรียนสั้น (10 นาที)

ในขั้นนี้ครูจะสอนบทเรียนสั้นเกี่ยวกับทักษะในการอ่าน เช่น การอ่านในใจและจับใจความของเรื่อง การอ่านพิจารณาโครงเรื่อง การเรียงลำดับเหตุการณ์ในเรื่อง และการทำโครงสร้างของเรื่อง หรือให้ความรู้เกี่ยวกับการอ่านหรือการเตรียมตัวเพื่อการอ่านหนังสือเล่มใหม่

นอกจากนั้นแล้ว ครูอาจนำหนังสือเรียนที่หลักสูตรกำหนดให้อ่านมาสอนในขั้นตอนนี้ได้ โดยที่ไม่เน้นการทำแบบฝึกหัดจากหนังสือเรียนนั้น

ขั้นที่ 3 สัมภาษณ์สภาพการทำกิจกรรมของนักเรียน (5 นาที)

ในขั้นนี้ครูจะสัมภาษณ์สภาพการทำกิจกรรมการอ่านของนักเรียนจากแผนภูมิบันทึกกิจกรรมการอ่านของนักเรียนแต่ละคนอย่างรวดเร็ว และถ้าพบว่านักเรียนของตนทำกิจกรรมบางกิจกรรมหลายครั้งโดยไม่เปลี่ยนไปทำกิจกรรมอื่น เช่น อ่านหนังสือที่เลือกอ่านด้วยตนเองแล้วเขียนบันทึกแสดงความคิดเห็นทุกวัน โดยไม่เปลี่ยนไปทำกิจกรรมการอภิปรายหรือกิจกรรมอื่น ครูจะให้นักเรียนมาพบแล้วให้คำปรึกษาแนะนำต่อไป

จุดประสงค์ของขั้นตอนนี้คือ เพื่อให้ครูและนักเรียนได้ทราบความก้าวหน้าในการอ่านของนักเรียน การบันทึกกิจกรรมในแผนภูมิบันทึกกิจกรรมการอ่านนั้น นักเรียนจะเป็นผู้บันทึกด้วยตนเอง อาจจะบันทึกในชั่วโมง หรือบันทึกหลังจากหมดชั่วโมงเรียน แต่ควรบันทึกภายในวันนั้น

ขั้นที่ 4 ขั้นเลือกอ่านด้วยตนเองและการตอบสนอง (35 นาที)

ขั้นนี้จัดว่าเป็นหัวใจของการเรียนด้วยวิธีนี้ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการเรียน 3 กิจกรรม คือ การเลือกอ่านตนเอง การอภิปรายกลุ่ม และการพบครูเป็นรายบุคคล ซึ่งแต่ละกิจกรรมมีรายละเอียด คือ

กิจกรรมที่ 1 การเลือกอ่านด้วยตนเอง (10 นาที)

ในกิจกรรมนี้ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 4 กิจกรรมคือ การอ่านหนังสือที่เลือกด้วยตนเอง การอ่านหนังสือที่กลุ่มกำหนด การเขียนบันทึกแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และการบันทึกกิจกรรมในแผนภูมิหรือลงชื่อนัดหมายเพื่อพบครูเป็นรายบุคคล

ตัวอย่างแผนภูมิตกกิจกรรมการอ่าน

แผนภูมิตกกิจกรรมการอ่าน					
เลขที่/ชื่อ	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์
1	1.1 , 1.2	1.3	2.1	2.2 , 2.3	3
2	1.1 , 1.2	1.3	2.1	3	2.2 , 2.3
3					
4					
5					
6					

ตัวย่อของกิจกรรมการอ่าน

1.1 หมายถึง	อ่านหนังสือที่เลือกด้วยตนเอง
1.2 หมายถึง	อ่านหนังสือที่กลุ่มกำหนด
1.3 หมายถึง	เขียนบันทึกแสดงความคิดเห็น
2.1 หมายถึง	อภิปรายกลุ่มย่อยในเรื่องที่อ่าน, เรื่องที่กำหนดให้อ่าน
2.2 หมายถึง	กำหนดการนัดหมายครั้งต่อไป
2.3 หมายถึง	กำหนดหนังสือเล่มที่อ่าน
3 หมายถึง	พบครูเป็นรายบุคคล

นักเรียนทุกคนจะต้องทำกิจกรรมการอ่านหนังสือที่เลือกด้วยตนเองเป็นเวลา 10 นาทีก่อน หลังจากนั้นอาจจะเลือกทำกิจกรรมที่เหลืออยู่ โดยครบด้วยตนเองเป็นเวลา 10 นาทีแล้ว อาจจะอ่านหนังสือที่กลุ่มกำหนดไว้ เมื่อการอภิปรายครั้งก่อนแล้วจึงเขียนบันทึกแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่อ่าน แล้วไปลงชื่อนัดพบครู และบันทึกกิจกรรมในแผนภูมิ และอาจจะมีนักเรียนบางคนเมื่ออ่านหนังสือที่เลือกด้วยตนเองแล้ว ก็ไม่ทำกิจกรรมอื่นเลย ซึ่งครูจะต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิด

สำหรับนักเรียนที่ไม่เลือกทำกิจกรรมย่อย 3 กิจกรรมที่เหลือ ให้ไปทำกิจกรรมที่ 2 ต่อไป
กิจกรรมที่ 2 การอภิปรายกลุ่ม (20 นาที)

ในกิจกรรมนี้ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 3 กิจกรรม คือ การอภิปรายเกี่ยวกับหนังสือที่เลือกอ่านด้วยตนเอง หรือหนังสือที่กลุ่มอภิปรายครั้งก่อนได้กำหนดไว้ การกำหนดนัดหมายครั้งต่อไป และการกำหนดหนังสือที่กลุ่มจะเลือกอ่านครั้งต่อไป

นักเรียนที่มาร่วมกันอภิปรายกลุ่ม จะมาโดยสมัครใจ ไม่มีการบังคับ อาจจะเป็นนักเรียนกลุ่มที่ได้นัดหมายกันไว้เมื่อการอภิปรายในวันก่อนมาอภิปรายเกี่ยวกับหนังสือที่กลุ่มได้ร่วมกัน

กำหนดให้อ่าน หรืออาจจะเป็นนักเรียนคนอื่น ๆ ที่ต้องการจะร่วมกิจกรรมนี้มาอภิปรายเกี่ยวกับหนังสือที่ตนได้เลือกอ่านมา เช่น นักเรียนจำนวน 5 คน ในกลุ่มอภิปรายได้นัดหมายกันว่าจะมาร่วมอภิปรายกันอีกในวันนี้ โดยจะอภิปรายเกี่ยวกับหนังสือที่ช่วยกันกำหนดไว้ ดังนั้นในการอภิปรายกลุ่มในวันนี้ จะมีนักเรียน 5 คน (หรืออาจมีไม่ครบก็ได้ เพราะนักเรียนบางคนนัดแล้วอาจไม่มาก็ได้) และอาจจะมีนักเรียนหลายคนที่มาเข้ากลุ่มอภิปราย จะรวมถึงการเล่าเรื่องที่อ่าน การแสดงความคิดเห็นที่มีต่อเรื่อง การเสนอปัญหาที่ได้พบเพื่อนำไปใช้ชีวิตประจำวันต่อไป

เมื่อจบการอภิปรายเกี่ยวกับหนังสือที่อ่านหรือหนังสือที่กลุ่มกำหนดให้อ่านแล้ว นักเรียนบางคนอาจจะมีกิจกรรมย่อยที่เหลือ คือ กำหนดการนัดหมายครั้งต่อไป และกำหนดหนังสือเล่มที่จะอ่านร่วมกัน โดยอาจเลือกทำทั้ง 2 กิจกรรม หรือเลือกทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งก็ได้ เช่น ในการอภิปรายมีนักเรียนเข้าร่วมอภิปราย 10 คน เมื่ออภิปรายจบแล้วอาจจะเหลือนักเรียนเพียง 8 คน ที่จะร่วมกันนัดหมายว่าจะมาอภิปรายร่วมกันอีกในวันที่ทั้ง 8 คนกำหนด โดยที่นักเรียนอีก 2 คน อาจไปทำกิจกรรมอื่น เช่น เขียนบันทึกแสดงความคิดเห็น หรือบันทึกกิจกรรมการอ่านในแผนภูมิบันทึกกิจกรรมการอ่านหรืออ่านหนังสือเล่มอื่นเพื่อรอทำกิจกรรมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และอาจจะเหลือนักเรียนเพียง 6 คน ที่ร่วมกันกำหนดหนังสือเล่มที่จะอ่านร่วมกัน และนักเรียนอีก 2 คน อาจจะต้องการอ่านหนังสือตามที่ตนเองสนใจ แต่จะมาอภิปรายร่วมกับนักเรียนกลุ่มนี้อีก โดยจะอภิปรายถึงหนังสือที่ตนเลือกอ่าน

ครูจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมการอภิปรายกลุ่มทุกครั้ง เพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการอภิปรายหรือคอยกระตุ้นให้นักเรียนอ่านหนังสือเล่มอื่น ๆ ที่น่าสนใจ และคอยบันทึกผลการเล่าเรื่องที่อ่าน บันทึกการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน แต่ในบางครั้งครูอาจเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ ไม่ร่วมแสดงความคิดเห็นแต่อย่างใด

กิจกรรมที่ 3 การพบครูเป็นรายบุคคล (10 นาที)

เมื่อครูเสร็จจากการร่วมอภิปรายกลุ่ม นักเรียนบางคนที่ตั้งชื่อนัดหมายเพื่อพบครูวันละ 2 คนนั้น จะมาพบครูเพื่อปรึกษาในเรื่องการอ่าน เพื่อให้ครูช่วยแก้ปัญหาในการอ่าน หรือช่วยปรับปรุงทักษะการอ่านที่ยังด้อยอยู่ ในขณะที่เดียวกันครูอาจแนะนำในสิ่งที่นักเรียนควรแก้ไขปรับปรุง เช่น การเลือกทำกิจกรรมการอ่านที่ซ้ำกันหลาย ๆ ครั้ง การเล่าเรื่อง การแสดงความคิดเห็น หรือการเลือกหนังสืออ่านของนักเรียน

นักเรียนต้องนัดครูล่วงหน้า 1 วัน เพื่อทำกิจกรรมนี้ และถ้าหากนักเรียนนัดไว้แล้วไม่มาตามนัดไว้ นักเรียนจะต้องมานัดใหม่

การทำกิจกรรมในขั้นตอนการสอนนี้ นักเรียนบางคนอาจทำกิจกรรมที่ 1 เพียงกิจกรรมเดียว คือ การเลือกอ่านด้วยตนเองโดยทำครบทั้ง 4 กิจกรรมย่อย หรือไม่ครบก็ได้ นักเรียน

บางคนอาจทำกิจกรรมที่ 1 และกิจกรรมที่ 2 คือ อ่านหนังสือที่เลือกด้วยตนเอง อภิปรายกลุ่ม และพบครูเป็นรายบุคคลทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับว่านักเรียนยังไม่ได้ทำกิจกรรมใด ซึ่งตรวจดูได้จากแผนภูมิบันทึกกิจกรรมการอ่าน

สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้พบครูเป็นรายบุคคล ในขณะที่รอครูและเพื่อนปรึกษากันนั้น นักเรียนอาจจะอ่านหนังสือที่สนใจเพื่อเป็นการพักผ่อน หรือเขียนบันทึกแสดงความคิดเห็น หรือนัดหมายเพื่อพบครูในสมุคนัดหมาย หรือบันทึกกิจกรรมการอ่าน ในแผนภูมิการอ่าน เพื่อรอเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรมในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 5 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (5 นาที)

ในขั้นนี้ ครูและนักเรียนจะมาอภิปรายร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ปฏิบัติไปในวันนี้ เช่น นักเรียนเสนอความก้าวหน้าในการอ่านของตน หนังสือที่ตนได้อ่าน การวางแผนจะนำเรื่องที่อ่านไปวาดภาพไปเขียนเรื่องใหม่ ในบางครั้งครูอาจให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ครูพบจากการอภิปรายกลุ่มย่อย หรือจากการปรึกษาการอ่านเป็นรายบุคคล

คอมส์ (วรวัฒน์ รัตนา 2547 : 45 - 48 : อ้างอิงจาก Combs. 1996. **Development Compotent Readers and Writers in the Primary Grades.** P. 334 - 336) ได้กล่าวถึงกระบวนการสอนอ่าน แบบปฏิบัติการว่ามีพื้นฐานมาจากองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ เวลาที่ใช้ในการสอน การเปิดโอกาสให้มีการเลือกหนังสือ การตอบสนองต่อหนังสือที่อ่าน การเรียนรู้จากครูและเพื่อน และการดำเนินการ ตามกระบวนการที่ได้วางแผนไว้เป็นอย่างดี คอมส์ (Combs. 1996 : 334 - 346) ได้จัดกระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการเป็น 3 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (5 - 10 นาที) ในขั้นนี้ครูจะสอนบทเรียนสั้น เพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้พร้อมที่จะเรียนรู้ โดยการแนะนำวิธิดำเนินการเรียนการสอน แนะนำยุทธวิธีการอ่านที่มีประสิทธิภาพ พูดเกี่ยวกับหนังสือที่น่าสนใจ และให้นักเรียนวางแผนการเรียนล่วงหน้าเกี่ยวกับการเลือกหนังสืออ่าน และการเลือกกิจกรรมหลังการอ่านโดยให้ทำบันทึกไว้ในตารางปฏิบัติงานของตนเองก่อน

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการอ่าน (40 - 45 นาที) ในขั้นนี้ครูจะแบ่งเวลาออกเป็น 2 ช่วง คือ ในช่วงแรกครูจะให้นักเรียนดำเนินการตามแผนการที่ได้วางไว้แล้วคือให้เลือกหนังสือเล่มที่ นักเรียนสนใจมาอ่านในใจ โดยนักเรียนเลือกอ่านตามลำพังเงียบ ๆ หรืออ่านร่วมกับเพื่อนในกลุ่มย่อยก็ได้ โดยใช้เวลาในการอ่านประมาณ 15 - 20 นาที ช่วงที่สอง คือช่วงที่ นักเรียนจะเลือกทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อการอ่าน โดยใช้เวลาประมาณ 15 - 20 นาที ซึ่งถือว่าเป็นช่วงที่มีความสำคัญมาก โดยครูกำหนดกิจกรรมหลักไว้ 2 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรมการทำบันทึกการอ่าน นักเรียนจะเขียนบันทึกแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านอย่างอิสระ แล้วเก็บไว้ในแฟ้มงานของตนเอง

2. กิจกรรมการอภิปรายกลุ่มนักเรียนที่เลือกกิจกรรมนี้จะร่วมกันอ่านหนังสือและเลือกทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่ม เช่น วาดภาพ แสดงบทบาทสมมุติ แต่งกลอน แต่งเพลง เขียนบันทึก การอ่าน หรือนักเรียนอาจจะร่วมกันคิดกิจกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมานำเสนอก็ได้ โดยในแต่ละครั้งที่นักเรียนเลือกทำกิจกรรมใดแล้ว ให้นักเรียนเขียนลงในตารางปฏิบัติงาน ของตนเองทุกครั้ง ด้วยเพื่อให้ครูสามารถตรวจสอบได้ในขณะที่ทำกิจกรรมทุกขั้นตอนครูจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยเสมอ เพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาในทันที และนักเรียนที่มีปัญหาสามารถมาพบครูเป็นการส่วนตัวได้ทันที หรือเขียนข้อความนัดพบครูเป็นการส่วนตัว สำหรับเวลาออกชั้นเรียนนักเรียนสามารถเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอ่านหนังสือเรื่องต่าง ๆ ได้ตอบกับครูได้

ขั้นที่ 3 ขั้นการขยายประสบการณ์การเรียนรู้ (10 - 15 นาที) ขั้นนี้เป็น ขั้นที่นักเรียนจะนำเสนอผลงานจากการเลือกทำกิจกรรมในช่วงที่ 2 โดยครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกตามความสมัครใจ ไม่มีการบังคับ คือนักเรียนคนใด หรือกลุ่มใดต้องการแสดงผลงานจะต้องมานัดครูล่วงหน้า ก่อนเพื่อตกลงเรื่องเวลาในการนำเสนอ และผลงานที่ถูกนำเสนอหน้าชั้นเรียนแล้ว ครูจะนำไปติดไว้ที่ป้ายประกาศของห้องเรียนสำหรับผลงานการทำกิจกรรมของนักเรียนทุกครั้ง ครูจะให้นักเรียนแต่ละคนเก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มสะสมงานของตนเอง เพื่อพัฒนาการของตนเอง และเพื่อให้ครูสามารถตรวจสอบการทำกิจกรรมของนักเรียนได้

ในช่วงท้ายชั่วโมงครูจะให้นักเรียนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำไปแล้วในวันนี้และร่วมกันวางแผนการเรียนในวันต่อไปด้วย รวมถึงการลงชื่อเพื่อขอยืมหนังสือไปอ่านที่บ้านสำหรับนักเรียนที่สนใจด้วย

การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงชื่อขอยืมหนังสือไปอ่านที่บ้านนี้ครูต้องเน้นเรื่องความรับผิดชอบของนักเรียนและต้องมีข้อตกลงกันในห้องเรียนว่าจะสามารถยืมได้กี่วัน หรือถ้าเกิดการสูญหายและชำรุดจะทำอย่างไร โดยเขียนเป็นข้อตกลงติดไว้ในห้องเรียนและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดสำหรับนักเรียนที่ยืมหนังสือไปอ่านที่บ้านแล้วจะต้องทำบันทึกการอ่านไว้ทุกครั้ง เพื่อนำมาเล่าให้เพื่อนและครูฟัง หรือให้ครูตรวจสอบความก้าวหน้าได้ การรับหนังสือที่ยืมกลับไปอ่านที่บ้านนักเรียนสามารถมารับกับครูได้ก่อนกลับบ้านในตอนเย็นก่อนเลิกเรียน ส่วนในช่วงเวลาที่อยู่ในโรงเรียนนักเรียนสามารถนำหนังสือที่จองไว้แล้วไปอ่านในตอนกลางวัน หรือตอนที่มีเวลาว่างจากการเรียนวิชาอื่น ๆ เท่านั้น

การสอนอ่านแบบปฏิบัติการนั้นสามารถเปรียบเทียบขั้นตอนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการของแอทเวล (Atwell) เรทเซทและคูเตอร์ (Reutzel and Cooter) และคอมส์ (Combs) ดังภาพประกอบ 3

การสอนอ่านแบบปฏิบัติการสรุป ได้เป็นขั้นตอนดังนี้

แอทเวล มี 3 ขั้นตอน	เรทเซลและคูเตอร์ มี 5 ขั้นตอน	คอมส์ มี 3 ขั้นตอน
<p>ขั้นที่ 1 ขั้นสอนบทเรียนสั้น แนะนำหนังสือ วิธีการเรียน ในชั้นเรียนยุทธวิธีอ่าน</p> <p>ขั้นที่ 2 ขั้นเลือกอ่านด้วย ตนเอง นักเรียนยืมหนังสือไปอ่าน เอง</p> <p>ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน เขียนบันทึกแสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน</p>	<p>ขั้นที่ 1 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (5 - 10 นาที) เสนอวรรณกรรมสำหรับเด็ก เสนอแนะวิธีการเล่าเรื่อง หรืออ่าน หนังสือให้ฟัง</p> <p>ขั้นที่ 2 สอนบทเรียนสั้น (5-10 นาที) สอนบทเรียนสั้น เกี่ยวกับการอ่าน พิจารณาโครงเรื่อง การเรียงลำดับ เหตุการณ์ แนะนำยุทธวิธีอ่าน</p> <p>ขั้นที่ 3 ขั้นสำรวจสถานภาพการทำ กิจกรรมของนักเรียน (5 นาที) สำรวจสถานภาพการทำกิจกรรมการ อ่านของนักเรียนจากบันทึกกิจกรรม</p> <p>ขั้นที่ 4 ขั้นเลือกอ่านด้วยตนเอง และ การตอบสนอง (35 - 45 นาที) การเลือกอ่านด้วยตนเองการอภิปราย กลุ่ม การพบครูเป็นรายบุคคล</p> <p>ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (5 นาที) อภิปรายร่วมกันเสนอความก้าวหน้า ในการอ่านของตนเอง</p>	<p>ขั้นที่ 1 ขั้นแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ (5 - 10 นาที) สอนบทเรียนสั้น การเลือก หนังสืออ่าน การแนะนำ หนังสือวางแผนการเรียน</p> <p>ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการอ่าน (40 - 45 นาที) 1.เลือกหนังสืออ่านในใจ (15 -20 นาที) 2. เลือกทำกิจกรรมตอบสนอง การอ่าน 20 - 25 นาที</p> <p>ขั้นที่ 3 ขั้นขยายประสบการณ์ (10 - 15 นาที) นำเสนอผลงาน วางแผนการ เรียนในชั่วโมงต่อไป</p>

ภาพประกอบ 3 แสดงการเปรียบเทียบขั้นตอนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการของ แอทเวล (Atwell)

เรทเซลและคูเตอร์ (Reutzel and Cooter) และคอมส์ (Combs)
ที่มา : วรวัฒน์ รัตนา. 2547 : 61.

ดังนั้นจึงสรุปขั้นตอนการสอนอ่านปฏิบัติการได้ว่าให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็นร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน สอนกลยุทธ์การอ่านก่อนการเรียนการสอน ให้นักเรียนเลือกอ่านได้อย่างอิสระ และทำกิจกรรมหลังจากได้อ่านหนังสือ และมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหลังจากได้อ่าน และกิจกรรมในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนและเวลาที่ทำกิจกรรมของคอมส์มาปรับใช้

แผนการจัดการเรียนรู้

1. ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการสอน มีหน่วยงานทางการศึกษา และนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

นิคม ชมภูหอง (2545 : 180) ให้ความหมายของแผนการสอนว่า แผนการสอนหมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรมวิชาการ (2546 : 44) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนซึ่งครูเตรียมการจัดการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน โดยวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการใช้สื่อการเรียนรู้อะไรหรือแหล่งเรียนรู้ แผนการวัดประเมินผล โดยการวิเคราะห์จากคำอธิบาย รายวิชาหรือหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งยึดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้ที่กำหนด อันสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2548 : 297) ได้ให้ความหมายไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้คือ แผนการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ทำให้ผู้สอนทราบว่า จะสอนเนื้อหาใด เพื่อจุดประสงค์ใด สอนอย่างไร ใช้สื่ออะไร และวัดประเมินผลโดยวิธีใด

คำลี รักสุทธี (2553 : 16) ได้ให้ความหมายแผนการจัดการเรียนรู้หมายถึง แผนการหรือโครงสร้างที่จัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อปฏิบัติการสอนในวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างการเตรียมการสอนอย่างเป็นระบบ และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดมุ่งหมายการเรียนรู้และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนที่ครูเตรียมการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร โดยการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การวางแผนการจัดการเรียนรู้ แผนการใช้สื่อ และแหล่งเรียนรู้ แผนการวัด และประเมินผล ซึ่งได้จากการวิเคราะห์

หลักสูตร กำหนดหน่วยย่อยการเรียนรู้จากคำอธิบายรายวิชา เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

2. ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้เป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

รุจิร กุ์สาระ (2545 : 169) ได้กล่าวถึงลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า จะต้องสามารถตอบคำถามได้ดังนี้

- 2.1 จะให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์อย่างไรบ้าง
- 2.2 จะเสริมสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอะไรบ้าง จึงจะทำให้ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดประสงค์
- 2.3 ครูจะต้องมีบทบาทอย่างไรในการจัดกิจกรรม ตั้งแต่ครูเป็นศูนย์กลางจนถึงผู้เรียนเป็นผู้จัดทำเอง

2.4 จะใช้สื่อ อุปกรณ์อะไรจึงช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์

2.5 จะรู้ได้อย่างไรว่าผู้เรียนเกิดคุณสมบัติตามที่คาดหวังไว้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546 : 206) กล่าวถึงความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

- 2.1 ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอนวิธีเรียนที่มีความหมายยิ่งขึ้น เพราะมีการจัดทำอย่างมีหลักการที่ถูกต้อง

2.2 ช่วยให้ผู้ครรมือถือการสอนที่ทำได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน ทำให้สอนได้ครบถ้วนตามหลักสูตร และสอนได้ทันเวลา

2.3 เป็นผลงานทางวิชาการที่สามารถเผยแพร่เป็นตัวอย่างได้

2.4 ช่วยให้ความสะดวกแก่ครูผู้มาสอนแทนในกรณีที่ผู้สอนไม่สามารถสอนได้

สรุปได้ว่า ความสำคัญของแผนการเรียนรู้เป็นคู่มือการสอนของครูผู้สอน และครูสอนแทน โดยมีการเตรียมการแผนการสอนให้ตรงกับเนื้อหาวิชาในแต่ละวันนำเทคนิค และวิธีการสอน การเรียนรู้ และจิตวิทยามาใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนในห้องเรียน ทั้งนี้ทำให้ครูผู้สอนเกิดความมั่นใจในการสอน

3. ขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

เขียน วันทนิยตระกูล (2552 : 1) ได้กล่าวถึงการวางแผนการสอนทำให้ผู้สอนได้ทราบว่าจะต้องสอนอะไร สอนอย่างไร สอนเมื่อใด ใช้เวลาเท่าใด ใช้อะไรประกอบการสอนบ้าง และวัดผลประเมินผลอย่างไร ดังนั้นในการวางแผนการสอนเพื่อให้ได้ทราบข้อมูลดังกล่าว จึงต้องจัดทำเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 จัดทำเป็นกำหนดการสอน

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำเป็นแผนการสอน

ในขั้นแรกผู้สอนต้องจัดทำกำหนดการสอนก่อน โดยวิเคราะห์เนื้อหาสาระจากคำอธิบายรายวิชา เมื่อจัดทำกำหนดการสอนแล้ว จึงนำกำหนดการสอนมาเป็นแนวทางการจัดทำแผนการสอน ดังนั้นผู้สอนจึงควรได้ทราบลักษณะของกำหนดการสอน

ทองสุข รวยสูงเนิน (2545 : 2 - 4) ได้ให้คำอธิบายลักษณะรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ หรือรูปแผนการสอนที่ดีมีคุณภาพไว้ดังนี้

แผนการสอนที่ดีจะต้องเป็นแผนที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดผลได้จริงสามารถพัฒนาให้นักเรียนให้มีความสามารถสูงขึ้นบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดแนวทางในการพิจารณาคุณภาพของแผนการสอนมีดังนี้คือ

3.1 ความสัมพันธ์สอดคล้องของรายละเอียดต่างๆ ในหัวข้อของแผนการสอนได้แก่สาระสำคัญจุดประสงค์เนื้อหากิจกรรมการเรียนการสอนสื่อการเรียนการสอนการวัดผลทุกหัวข้อต้องสัมพันธ์สอดคล้องกันเอื้ออำนวยกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายการต่างๆ ที่ต้องสัมพันธ์โดยตรง

3.2 ความสอดคล้องเหมาะสมกับหลักการจุดหมายของหลักสูตรต่อการนำหลักสูตรไปใช้ได้แก่การให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตการสร้างนิสัยที่ดีการมีทักษะที่จำเป็นต่างๆต่อการดำรงชีวิตสามารถพัฒนาตนเองครบถ้วนและท้องถิ่น จึงมีประเด็นที่สำคัญที่ต้องพิจารณาคุณภาพของแผนการสอนในหน่วยการเรียนหนึ่งๆดังต่อไปนี้

3.2.1 จุดประสงค์สอดคล้องกับระดับความสามารถของผู้เรียนมีลำดับความต่อเนื่องจากง่ายไปหายากเป็นพื้นฐานแก่กันและกันครอบคลุมพัฒนาการทุกด้านและตอบสนองต่อจุดประสงค์ปลายทางในหลักสูตร

3.2.2 เนื้อหาสาระมีความสอดคล้องกับระดับความสามารถของผู้เรียนมีลำดับความสำคัญต่อเนื่องจากง่ายไปยากเป็นพื้นฐานแก่กันและกันครอบคลุมพัฒนาการทุกด้านและตอบสนองจุดประสงค์ปลายทางในหลักสูตร

3.2.3 รายละเอียดเนื้อหาเป็นรายละเอียดเนื้อหาที่อยู่บนพื้นฐานของปัญหา นักเรียนชุมชนครอบครัวท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่หรือเกี่ยวข้องกับดำรงชีวิตของนักเรียน

3.2.4 กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติค้นหาความรู้สรุปความรู้และได้ข้อค้นพบต่างๆ ด้วยตนเอง

3.2.5 กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการสำคัญต่างๆคือกระบวนการพัฒนาปัญญาสังคมและทักษะปฏิบัติมีขั้นตอนของกิจกรรมต่อเนื่องกันสอดคล้องกับทักษะกระบวนการ

3.2.6 สื่อการสอนหาง่ายใช้ประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรในห้องถิ่นหรือโรงเรียนนักเรียนใช้สื่อการเรียนนั้นเพื่อการเรียนรู้

3.2.7 เหมาะสมกับศักยภาพของครูโรงเรียนที่จะดำเนินกิจกรรมได้อย่างราบรื่น ถ้าแผนการสอนที่ครูสร้างขึ้นมีรายละเอียดสอดคล้องกับองค์ประกอบหลัก 2 ส่วนนี้ก็มีความเชื่อเบื้องต้นว่าจะเป็นแผนการสอนที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดผลได้จริง

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546 : 214 - 216) กล่าวถึงกระบวนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ว่า การทำแผนการจัดการเรียนรู้นั้นสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดทำรายละเอียด โดยมีลำดับขั้นการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ดังลำดับขั้นต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์หลักสูตร

วิเคราะห์หลักสูตรเพื่อศึกษาเจตนารมณ์ หรือเป้าหมายสำคัญของหลักสูตร ศึกษาหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เวลาเรียน แนวการดำเนินการ สิ่งสำคัญคือศึกษาการจัดการเรียนการสอนที่หลักสูตรต้องการ

ขั้นที่ 2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักสูตรกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ คู่มือคณิตศาสตร์ และเอกสารอื่น ๆ

ขั้นที่ 3 จัดทำกำหนดการสอน

จัดทำกำหนดการสอน เพื่อเป็นวางแผนการสอนตลอดภาคเรียนตลอดปีการศึกษา ให้เป็นไปตามลำดับว่าจะทำการสอนแต่ละครั้งมีขอบเขตเนื้อหาแค่ไหนใช้กิจกรรมในการเรียนการสอนอะไรบ้าง อย่างไร และเพื่อจะให้นักเรียนบรรลุในเรื่องอะไรในการสอนแต่ละครั้ง

ขั้นที่ 4 รูปแบบการเขียนแผนการเรียนรู้อ การเขียนแผนการเรียนรู้อ เป็นการเตรียมการสอน โครงการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรตามโครงสร้างของรูปแบบของแผนการเรียนรู้อ ซึ่งประกอบด้วย

1. สาระสำคัญ
2. จุดประสงค์การเรียนรู้
3. เนื้อหา
4. กิจกรรมการเรียนการสอน
5. สื่อการเรียนการสอน
6. การวัดผลประเมินผล
7. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
8. บันทึกของครูผู้สอน

จากส่วนประกอบของรูปแบบของแผนการเรียนรู้ดังกล่าว ทำให้มองเห็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี การเขียนแผนการเรียนรู้ คือ การเขียนสิ่งต่าง ๆ ตามองค์ประกอบของแผนการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพครูผู้เขียนควรศึกษาขั้นตอนในการเขียน โดยในเบื้องต้นควรศึกษาหลักสูตรของสถานศึกษาให้เกิดความชัดเจน หลังจากนั้นศึกษารูปแบบการเขียนแผนให้สอดคล้องว่าให้ใช้รูปแบบใด ถ้าโรงเรียนมิได้กำหนดรูปแบบไว้จึงเลือกแบบที่ตนเองเห็นว่าสะดวกต่อการนำไปใช้ และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ควรมีการศึกษารูปแบบที่นิยมในปัจจุบัน แผนการจัดการเรียนรู้ที่นิยมได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย แผนการจัดการเรียนรู้แบบตาราง แผนการจัดการเรียนรู้แบบพิสดาร

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

ชูลิพร ฤทธิ์เดช (2547 : 57) ได้สรุปว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่วัดความรู้ความสามารถทางการเรียนด้านเนื้อหา ด้านวิชาการและทักษะต่าง ๆ ของวิชาต่าง ๆ

สมพร เชื้อพันธ์ (2547 : 59) ได้กล่าวไว้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบหรือชุดของข้อสอบที่ใช้วัดความสำเร็จหรือความสามารถในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนว่าผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้เพียงใด

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2548 : 97) ได้กล่าวว่า แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ถือเป็นเครื่องมือสำหรับครู เพื่อใช้ในการตรวจสอบพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ของผู้เรียน อันเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนของครูว่า ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ หรือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละวิชามากน้อยเพียงใด

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2549 : 16) ได้กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวัดผลการเรียนหรือการสอน มีความมุ่งหมายเพื่อใช้วัดผลการเรียนรู้ ด้านเนื้อหา วิชา และทักษะต่าง ๆ ของแต่ละวิชา

รัตนา คำเพชรดี (2552 : 66) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ทักษะ ความสามารถทางวิชาการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มาแล้วในอดีต หรือสภาพปัจจุบันว่าบรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงใด ซึ่งมีทั้งแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง อาจเป็นแบบอัตนัย หรือปรนัย และแบบทดสอบมาตรฐานที่สร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ

สรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง เครื่องมือสำหรับครู เพื่อใช้ในการวัดคุณลักษณะ และความสามารถของบุคคลที่เกิดจากการเรียนการสอน มีอยู่หลายแบบด้วยกันขึ้นอยู่กับผู้สอนที่จะเลือกแบบทดสอบให้เหมาะกับนักเรียนและเนื้อหา

2. ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้มีนักวิชาการจัดประเภทไว้ ดังนี้

เขาวดี วิบูลย์ศรี (2545 : 14 - 27) ได้กล่าวถึงประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ว่าสามารถจำแนกตามมิติต่าง ๆ ได้หลายมิติ ดังนี้

2.1 จำแนกตามขอบข่ายเนื้อหาวิชาของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาจกำหนดให้กว้างได้หรือจำกัดให้แคบลง ตามปกติแล้วยังไม่มีมาตรฐานอ้างอิงสากลที่จะนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหาวิชาสำหรับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ผู้ใช้แบบทดสอบเท่านั้นจะต้องกำหนดเนื้อหาวิชาขึ้นเอง โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอบ ผู้สร้างแบบทดสอบสามารถที่จะพัฒนาแบบทดสอบให้มีเนื้อหาได้ตามขอบข่ายที่ต้องการ สำหรับแบบทดสอบมาตรฐานวัดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งจัดพิมพ์ในต่างประเทศจำนวนมากมักจะรวบรวมแบบทดสอบต่าง ๆ ไว้เป็นชุด (Batterics) แต่ละชุดจะครอบคลุมเนื้อหาวิชาสำหรับระดับชั้นเรียนที่ต่าง ๆ กัน ทั้งนี้ก็เพื่อให้โรงเรียนทั้งหลายสามารถวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง ตามความเจริญของทางวิชาการในแต่ละยุคแต่ละสมัย ตัวอย่างเช่น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทั่วไป (General Achievement Test Batterics) หรือเรียกย่อ ๆ ว่า GATB ซึ่งเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มาตรฐานที่นิยมใช้กันในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะเนื้อหาที่เหมาะสมกับช่วงชั้นดังกล่าวเป็นอย่างดี เช่น ในระดับประถมศึกษานั้นลักษณะของแบบทดสอบจะประกอบด้วยเนื้อหาซึ่งสัมพันธ์กับทักษะสามประการ (3R) คือ การอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) และการคำนวณ (Arithmetic) ส่วนในระดับมัธยมศึกษาแบบทดสอบ GATB มีความมุ่งหมาย เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทั่วไป รวมทั้งเพื่อวัดพื้นฐานความรู้ของแต่ละวิชา เช่น พื้นฐานความรู้ทางสังคมศาสตร์ พื้นฐานความรู้ของวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ เป็นต้น นอกจากนั้นก็เน้นการวัดความสามารถด้านการอ่าน ความเข้าใจในสาขาวิชา รวมทั้งความคิดเกี่ยวกับจำนวนและคำศัพท์ทั่วไป ซึ่งเป็นการวัดในด้านการพัฒนาความสามารถเชิงวิชาการ ดังนั้นแบบทดสอบ GATB ในระดับนี้ จึงมักจะใช้ในการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา หรือในการสอบคัดเลือกเข้าแข่งขันชิงทุนประเภทต่าง ๆ เป็นต้น

2.2 จำแนกตามลักษณะหน้าที่ทั่วไปของแบบทดสอบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

2.2.1 แบบทดสอบเพื่อการสำรวจผลสัมฤทธิ์ (Survey Tests) เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ทำหน้าที่ในการสำรวจความสามารถทั่ว ๆ ไปของนักเรียน โดยประเมินความรู้ในเนื้อหาวิชาหรือทักษะต่าง ๆ เพื่อแสดงระดับความสามารถของนักเรียน ดังนั้นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จึงมักจะครอบคลุมเนื้อหาทั้งในระดับกว้างและระดับทั่วไป โดยถือคะแนนรวมที่ได้จากแบบทดสอบเป็นตัวบ่งชี้ถึงระดับความสามารถที่วัดได้

2.2.2 แบบทดสอบเพื่อวินิจฉัยผลสัมฤทธิ์ (Diagnostic Test) เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ทำหน้าที่วินิจฉัยเกี่ยวกับจุดเด่นและจุดด้อยขององค์ประกอบสำคัญทางด้านทักษะต่าง ๆ ของนักเรียน ตัวอย่างเช่น แบบทดสอบเพื่อวินิจฉัยผลสัมฤทธิ์ทางด้านภาษา อาจจะมีรวมแบบทดสอบย่อยหลายชุด ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการรู้จักใช้คำ ความเข้าใจเกี่ยวกับถ้อยคำต่าง ๆ รวมทั้งคำศัพท์ ตลอดจนอัตราการอ่าน ความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน การจำแนกเสียงและการจำแนกพยางค์ ฯลฯ คะแนนที่ได้จากแต่ละองค์ประกอบของแบบทดสอบวินิจฉัยดังกล่าว จะช่วยให้นักจิตวิทยาหรือครูสามารถตัดสินใจได้ว่า อะไรคือจุดบกพร่องของผู้สอบ ซึ่งจะช่วยให้สามารถสอนเสริมในส่วนของเนื้อหาวิชาหรือทักษะที่ยังขาดอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.3 แบบทดสอบเพื่อวัดความพร้อม (Reading Test) เป็นแบบทดสอบที่วัดความพร้อมใช้สำหรับทำหน้าที่ในการวัดทักษะที่จะเป็นสำหรับการเรียนในชั้นที่สูงขึ้น แบบทดสอบที่วัดความพร้อม ใช้สำหรับทำนายการกระทำในอนาคต จึงทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการวัดความถนัด ไปในตัวด้วย

2.3 จำแนกตามคำตอบที่ใช้ โดยทั่วไปแล้วแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ส่วนใหญ่ที่ใช้กันมักจะเป็นประเภทข้อเขียน และที่ใช้กันค่อนข้างมาก คือแบบทดสอบภาคปฏิบัติ (Performance Test) เป็นแบบทดสอบที่ต้องการให้นักเรียนหรือผู้เข้าสอบได้สาธิตทักษะของเขาเอง เช่น ให้แสดงทักษะในการแก้ไขเครื่องยนต์กลไกที่ไม่ทำงาน หรือแสดงทักษะในการเล่นดนตรี เป็นต้น

สำหรับแบบทดสอบประเภทข้อเขียน ยังแยกออกได้อย่างกว้าง ๆ อีก 2 ระดับ คือ (1)ระดับการเลือกคำตอบจากที่กำหนดไว้แล้ว (Recognition) และ (2) ระดับของการเขียนคำตอบ จากความรู้หรือความทรงจำที่มีอยู่เดิม (Recall) ในแบบทดสอบระดับที่ 1 แต่ละข้อจะมีคำตอบที่ตายตัว และจะประกอบด้วยตัวเลือกหลาย ๆ ตัวที่เป็นไปได้รวมอยู่ในคำตอบที่เกี่ยวข้อง ผู้เข้าสอบจะต้องตัดสินใจเลือกคำตอบอย่างรอบคอบและถูกต้องให้สอดคล้องกับชนิดของคำถามที่ระบุไว้ ตัวอย่างข้อสอบระดับนี้ เช่น แบบทดสอบหลายตัวเลือก (Multiple Choice) แบบทดสอบประเภทถูก-ผิด (True-False) และแบบทดสอบประเภทจับคู่ (Matching)

ส่วนแบบทดสอบระดับที่ 2 ซึ่งต้องใช้ความรู้และความทรงจำที่มีอยู่เดิม มาเขียนตอบนั้นลักษณะของคำตอบอาจจะไม่ตายตัว ขึ้นอยู่กับเหตุผลและความถูกต้องในเชิงวิชาการ ผสมผสานกับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เข้าสอบเป็นสำคัญ แบบทดสอบระดับนี้ ได้แก่ แบบทดสอบประเภทเติมคำหรือข้อความในช่องว่าง (Completion) แบบทดสอบประเภทตอบสั้น (Short Answer) และแบบทดสอบประเภทความเรียง

พิชิต ฤทธิจัญญ (2548 : 96 - 133) ได้กล่าวถึงประเภทของแบบทดสอบ ไว้ ดังนี้

2.1 แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเฉพาะกลุ่มที่ครูสอน เป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นใช้กันโดยทั่วไปในสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบทดสอบข้อเขียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

2.1.1 แบบทดสอบอัตนัย เป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถามหรือปัญหาให้ แล้วให้ผู้ตอบเขียนโดยแสดงความรู้ ความคิด เจตคติ ได้อย่างเต็มที่

2.1.2 แบบทดสอบแบบปรนัย หรือแบบให้ตอบสั้น ๆ เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ผู้สอบเขียนตอบสั้น ๆ หรือมีคำตอบให้เลือกแบบจำกัดคำตอบ ผู้ตอบไม่มีโอกาสแสดงความรู้ความคิดได้อย่างกว้างขวางเหมือนแบบทดสอบอัตนัย แบบทดสอบชนิดนี้แบ่งออกเป็น 4 แบบคือ แบบทดสอบ ถูก - ผิด แบบทดสอบเติมคำ แบบทดสอบจับคู่ และแบบทดสอบเลือกตอบ

2.2 แบบทดสอบมาตรฐาน หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั่ว ๆ ไป ซึ่งสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการวิเคราะห์ และปรับปรุงอย่างจริงจังมีคุณภาพ มีมาตรฐาน กล่าวคือมีมาตรฐานในการดำเนินการสอบ วิธีการให้คะแนน และการแปลความหมายของคะแนน

สมนึก ภัททิยธนี (2549 : 1 - 6) ได้แบ่งประเภทของแบบทดสอบแบบทดสอบมีหลายชนิด ที่ควรรู้จักมีดังนี้คือ

2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้ตรวจสอบระดับความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1.1 แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง (Teacher - made Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดและประเมินผลการเรียนการสอนในห้องเรียน ส่วนมากเป็นข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาต่าง ๆ แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

- 1) ข้อสอบเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน
- 2) ข้อสอบเพื่อประเมินผลการเรียนการสอน

2.1.2 ข้อสอบมาตรฐาน (Standardized Test) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นแล้วนำไปใช้ทดสอบและวิเคราะห์ผลการสอบตามวิธีการ เพื่อปรับปรุงคุณภาพและใช้เป็นมาตรฐานใน

การทดสอบกับเด็ก ๆ ทั่วไป มีการหาเกณฑ์ปกติ (Norm) เพื่อใช้เป็นหลักในการเปรียบเทียบ คำว่ามาตรฐาน

2.2 แบบทดสอบเพื่อวินิจฉัย (Deagnostic Test) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ค้นหาข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนในการเรียนแต่ละวิชา เป็นเรื่อง ๆ ไป ข้อสอบนี้มักจะมีเนื้อหาต่าง ๆ หลายเรื่อง เรื่องละหลาย ๆ ข้อ และทดสอบว่าเด็กคนใดอ่อน พฤติกรรมด้านใดเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขต่อไป แบบทดสอบชนิดนี้มีประโยชน์สำหรับครูที่ต้องการจะปรับปรุงการเรียนการสอน เพราะจะได้รู้ว่าควรสอนวิชาใด เรื่องใด มากน้อยเพียงใด

2.3 Speed Test เป็นแบบทดสอบที่มีคำถามจำนวนมาก และจำกัดเวลาในการตอบ จะต้องตอบโดยอาศัยความเร็ว แบบทดสอบลักษณะนี้ส่วนใหญ่ใช้สำหรับวัดทักษะด้านใดด้านหนึ่งของนักเรียน ข้อสอบจะเป็นข้อสอบง่าย ๆ ถ้าให้เวลาในการทำมาก ผู้สอบจะตอบถูกหมด ฉะนั้นแบบทดสอบแบบนี้จึงต้องจำกัดเวลาในการสอบ

2.4 Power Test เป็นแบบทดสอบที่เปิดโอกาสให้ตอบในเวลานานหรือต้องการให้นักเรียนได้แสดงความรู้ความสามารถให้มากที่สุด เช่น ข้อสอบอัตนัย การเขียนรายงาน การทำปริญญานิพนธ์ เป็นต้น

2.5 ข้อสอบแบบอัตนัย (Essay Test) เป็นข้อสอบที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงออกซึ่งความสามารถของตนเองโดยใช้ ภาษาของตน สามารถวัดความคิด ทักษะคิดของผู้สอบได้อย่างดี ผู้สอบต้องมีความสามารถในการจัดระเบียบความรู้ แสดงความคิดริเริ่มและรู้จัก การสังเคราะห์ จึงจะสามารถตอบข้อสอบได้ดี

2.6 ข้อสอบแบบปรนัยหรือแบบให้ตอบสั้น ๆ หมายถึง แบบทดสอบที่กำหนดให้ตอบสั้น ๆ หรือแบบกำหนดคำตอบให้เลือก ได้แก่แบบต่าง ๆ ต่อไปนี้

2.6.1 แบบถูก - ผิด (True - False) ลักษณะเป็นแบบทดสอบที่ข้อมความให้ผู้สอบพิจารณาว่า ข้อความนั้นถูกหรือผิด จริงหรือเท็จ ใช่หรือไม่ใช่ โดยใช้หลักวิชาที่เคยเรียนรู้อยู่มา

2.6.2 ข้อสอบแบบเติมคำ (Completion) ลักษณะเป็นแบบทดสอบที่ประกอบไปด้วยประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์และจะเว้นที่ให้ผู้สอบเติมคำ ข้อความหรือประโยคลงในช่องว่าง เว้นไว้ เพื่อให้ได้ความสมบูรณ์ถูกต้อง

2.6.3 แบบจับคู่ (Matching) เป็นแบบทดสอบที่ประกอบด้วยชุดของคำถามที่มีตัวเลือกชุดหนึ่งร่วมกันและแต่ละครั้งที่จับคู่กันต่อไป จำนวนตัวเลือกจะลดลงไปเรื่อย ๆ ลักษณะของข้อสอบแบบจับคู่จะประกอบด้วยคำหรือข้อความแยกเป็น 2 พวก หรือ 2 คอลัมน์ ให้ผู้สอบจับคู่ว่าแต่ละคำหรือแต่ละข้อความในคอลัมน์หนึ่ง จะจับคู่กับคำหรือข้อความใดในอีกคอลัมน์หนึ่ง ข้อสอบแบบนี้มีหลายแบบ เช่น ให้จับคู่ระหว่างคำศัพท์กับความหมาย เหตุการณ์

กับเวลา เวลา กับสถานที่ บุคคลกับผลงาน เป็นต้น สิ่งที่สำคัญในการสร้างข้อสอบแบบนี้ คำชี้แจงจะต้องชัดเจน และข้อความในข้อลั้มนั้นหนึ่งควรมีจำนวนมากกว่าข้อความในอีกข้อลั้มนั้นหนึ่ง

2.6.4 แบบเลือกตอบ (Multiple - Choices) ข้อสอบแบบเลือกตอบเป็นข้อสอบที่นิยมใช้กันมากในข้อสอบมาตรฐาน (Standardized test) และข้อสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง (Teacher Made Test) เป็นข้อสอบชนิดที่มีตัวคำถามและตัวคำตอบให้เลือกเช่นเดียวกับข้อสอบปรนัยแบบ ถูก - ผิด แบบจับคู่ แต่จะกำหนดตัวเลือกต่างกันไปจากข้อสอบทั้งสองประเภทนั้น ข้อสอบแบบเลือกตอบจะประกอบด้วยส่วนใหญ ๆ 2 ส่วนคือ

- 1) ส่วนที่เป็นตัวคำถาม หรือตัวปัญหา เรียกว่า Stem
- 2) ส่วนที่เป็นตัวเลือก (Choices)

อุทุมพร จามรมา (2554 : 20 - 21) ได้แบ่งประเภทของแบบทดสอบไว้ดังนี้

2.1 แบบทดสอบแยกได้ 3 ประเภทตามสาระที่วัด

2.1.1 Cognitive เช่น ความรู้ ความจำ วิเคราะห์

2.1.2 Affective เช่น ทศนคติ ค่านิยม

2.1.3 Psycho-motor เช่น การปฏิบัติงาน การใช้คอมพิวเตอร์

2.2 แบบทดสอบแยกได้ 2 ประเภท ตามลักษณะข้อสอบที่ให้ คือ

2.2.1 แบบเป็นปรนัย มีคำตอบมาให้ เพื่อทำเครื่องหมายตอบ แบบเลือกตอบ จับคู่ผิด-ถูก

2.2.2 แบบเป็นอัตนัย เขียนตอบ เติมคำ วลี ประโยค เขียนความเรียง ทำรายงาน

2.3 แบบทดสอบแยกได้ 6 ประเภท ตามพฤติกรรมการตอบ

2.3.1 ทำเครื่องหมายตอบโดยผู้รับการทดสอบ

2.3.2 เขียนข้อความตอบโดยผู้รับการทดสอบ

2.3.3 พุดโดยผู้ให้การทดสอบและผู้รับการทดสอบ

2.3.4 แสดงโดยผู้รับการทดสอบ

2.3.5 สังเกตโดยผู้ให้การทดสอบ

2.3.6 พิจารณาผลงานโดยผู้ให้การทดสอบ

สรุปได้ว่า แบบทดสอบที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีหลายรูปแบบด้วยกัน ที่นิยมนำมาจัดทำเป็นแบบทดสอบเพื่อประเมินนักเรียน คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อสอบแบบอัตนัย ข้อสอบแบบปรนัยหรือแบบให้ตอบสั้น ๆ แบบทดสอบแบบเลือกตอบ

3. ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ถูกต้อง และสมบูรณ์ผู้สร้างควรศึกษาขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบแต่ละประเภท มีนักวิชาการได้เสนอขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้

อรนุช ศรีสะอาด (2546 : 35 - 36) ได้กล่าวถึงการสร้างแบบทดสอบไว้ ดังนี้

3.1 การสร้างแบบทดสอบแบบอิงกลุ่ม (Norm Referenced Tes) มีขั้นตอนการสร้างลำดับดังนี้

3.1.1 วิเคราะห์หลักสูตร และทำตารางวิเคราะห์หลักสูตร ตารางวิเคราะห์หลักสูตรจะใช้เป็นหลักยึดในการออกข้อสอบ โดยระบุถึงจำนวนข้อที่ออกข้อสอบในแต่ละเรื่อง และแต่ละพฤติกรรม

- 1) กำหนดรูปแบบของข้อคำถาม และศึกษาวิธีเขียน ทำการพิจารณา และตัดสินใจว่าจะใช้ข้อคำถามชนิดใด และศึกษาวิธีเขียนข้อสอบ
- 2) เขียนข้อสอบลงมือเขียนข้อสอบการที่จะถามว่าวัดในเนื้อหาอะไร พฤติกรรมหรือความสามารถด้านใด ให้ยึดตารางวิเคราะห์หลักสูตรเป็นหลัก
- 3) ตรวจสอบข้อสอบ โดยพิจารณาถึงความถูกต้องตามหลักวิชาการ ภาษาที่ใช้มีความชัดเจน รัดกุม เหมาะสม ตัวถูกตัวลวงเหมาะสม อาจให้ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผล และเนื้อหาวิชาวิจารณ์ข้อสอบเหล่านั้นแล้วทำการปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- 4) พิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง นำข้อสอบทั้งหมดจัดพิมพ์ เป็นแบบทดสอบ ควรมีคำชี้แจงหรือคำอธิบายวิธีทำแบบทดสอบ การจัดพิมพ์วางรูปแบบให้เหมาะสม
- 5) ทดลองสอบ และวิเคราะห์ข้อสอบ นำแบบทดสอบไปทดลองสอบ กับกลุ่มที่คล้ายกับกลุ่มที่ต้องการสอบจริง
- 6) พิมพ์แบบทดสอบฉบับจริง

3.2 การสร้างแบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์ (Criterion Refernced Tesst) มีขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

3.2.1 วิเคราะห์เนื้อหา และจุดประสงค์ วิเคราะห์ว่ามีหัวข้อเนื้อหาได้บ้าง ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเราต้องการวัด และแต่ละหัวข้อเหล่านั้นต้องการให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมหรือสมรรถภาพอะไรกำหนดออกมาให้ชัดเจน

- 1) กำหนดพฤติกรรมย่อยที่จะออกข้อสอบวัด
- 2) กำหนดรูปแบบของคำถาม และศึกษาวิธีเขียน
- 3) เขียนข้อสอบ โดยเขียนเกินจำนวนที่ต้องการเผื่อไว้

- 4) ตรวจสอบข้อสอบ
- 5) พิมพ์เป็นแบบทดสอบฉบับทดลอง
- 6) ทดลองสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ
- 7) พิมพ์แบบทดสอบฉบับจริง
- 8) ตรวจสอบข้อสอบแบบเลือกตอบ
- 9) การหาคุณภาพแบบทดสอบ

3.3 หลักในการสร้างแบบทดสอบ

3.3.1 เขียนตอบทำให้เป็นประโยชน์คำถามสมบูรณ์อาจใส่เครื่องหมายปริศนา (?) ด้วย แต่ไม่ควรสร้างตอมนำให้เป็นแบบอ่านต่อความเพราะจะทำให้คำถามไม่กระชับเกิดปัญหาสองแง่หรือข้อความที่ไม่ตรงกัน

3.3.2 เน้นเรื่องที่จะถามให้ชัดเจน และตรงจุดไม่คลุมเครือ เพื่อว่าผู้อ่านจะไม่ไขว้เขว สามารถมุ่งความคิดในการตอบไปถูกทิศทาง ไม่ต้องอ่านคำถามคำตอบย้อนขึ้นย้อยลงหลายครั้ง

3.3.3 ควรถามในเรื่องที่มีคุณค่าต่อการวัด หรือถามในสิ่งที่ตั้งเป้าหมายเป็นประโยชน์ คำถามแบบเลือกตอบสามารถพฤติกรรมในสมองหลายๆด้านไม่ใช่ถามเฉพาะความจำ ความจริงตามตำรา ต้องถามให้คิดหรือนำความรู้ที่เรียนไปใช้ในสถานการณ์ใหม่

3.3.4 หลีกเลี่ยงคำถามปฏิเสธนั้น แต่คำปฏิเสธซ้อนไม่ควรใช้อย่างยิ่ง

3.3.5 อย่าใช้คำฟุ่มเฟือย ควรถามปัญหาโดยตรง สิ่งใดที่ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่ได้ใช้เป็นเงื่อนไขในการคิดก็ไม่ควรนำมาเขียนไว้ในคำถาม จะช่วยให้คำถามรัดกุม และชัดเจนขึ้น

3.3.6 เขียนตัวเลือกให้เป็นเอกลักษณ์ หมายถึง เขียนตัวเลือกทุกตัวให้เป็นลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือมีทิศทางแบบเดียวกัน หรือมีโครงสร้างสอดคล้องเป็นทำนองเดียวกัน

3.3.7 ควรเรียงลำดับตัวเลขในตัวเลือกต่าง ๆ ได้แก่ คำตอบที่เป็นตัวเลขนิยมเรียงจากน้อยไปหามาก เพื่อช่วยให้ผู้ตอบพิจารณาคำตอบได้สะดวก

3.3.8 ใช้ตัวเลือกปลายเปิดและปลายปิดให้เหมาะสม

3.3.9 ข้อเดียวต้องมีคำตอบเดียว

3.3.10 เขียนทั้งตัวถูกและตัวผิดให้ถูกหรือผิดตามหลักวิชา

3.3.11 เขียนตัวเรื่องให้อิสระจากกัน อย่าให้ตัวเลือกตัวใดตัวหนึ่งเป็นส่วนหนึ่งหรือส่วนประกอบของตัวเลือกอื่น

3.3.12 ควรมีตัวเลือก 4 - 5 ตัว ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ควรใช้ 3 ตัวเลือกระดับประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 ควรใช้ 4 ตัวเลือกระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปควรใช้ 5 ตัวเลือก

3.3.13 อย่าแนะคำตอบเช่น คำถามข้อหลังๆ แนะนำคำตอบข้อแรก

พิชิต ฤทธิรัฐ (2548 : 96 - 133) เสนอขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
ไว้ดังนี้

- 3.1 วิเคราะห์หลักสูตร และสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร
- 3.2 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
- 3.3 กำหนดชนิดของข้อสอบ และศึกษาวิธีสร้าง
- 3.4 เขียนข้อสอบ
- 3.5 ตรวจสอบข้อสอบ
- 3.6 จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง
- 3.7 ทดลองสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ
- 3.8 จัดทำแบบทดสอบฉบับจริง

สมนึก ภัททิยธนี (2549 : 8) ได้กล่าวถึงการสร้างแบบทดสอบไว้ว่าการสร้างแบบทดสอบมาตรฐาน เป็นวิธีการหนึ่งที่จะพัฒนาคุณภาพของการประเมินผลในโรงเรียนได้ แบบทดสอบมาตรฐานมีลักษณะเด่น คือ มีคุณภาพดี เพราะผ่านการวิเคราะห์มาแล้ว มีเกณฑ์ปกติ ซึ่งทำให้สามารถแปลความหมายคะแนน ได้ถูกต้องมีคู่มือดำเนินการสอบทำให้วิธีดำเนินการสอบเป็นมาตรฐานเดียวกัน การใช้แบบทดสอบมาตรฐานในโรงเรียนจะช่วยให้สามารถปรับคุณภาพของการศึกษาในโรงเรียนไม่ให้ตกต่ำได้ การสร้างแบบทดสอบมาตรฐานมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1 สร้างตารางจำแนกเนื้อหาและพฤติกรรม จะทำให้ทราบว่าสร้างแบบทดสอบวัดเนื้อหาอะไร พฤติกรรมอะไร อย่างละเท่าไร รายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างตารางจำแนกเนื้อหาและพฤติกรรมได้กล่าวไว้แล้ว

3.2 สร้างข้อคำถามตามตารางจำแนกเนื้อหาและพฤติกรรม ศึกษาหลักการสร้างข้อคำถามที่ดี และการใช้ตารางจำแนกเนื้อหาและพฤติกรรมในการสร้างแบบทดสอบ

3.3 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ เป็นการนำแบบทดสอบไปสอบในสถานการณ์จริงกับกลุ่มนักเรียนในระดับชั้นเดียวกับแบบทดสอบที่สร้างขึ้น ควรไปสอบหลังจากที่นักเรียนได้เรียนเนื้อหาครบแล้ว

3.4 วิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ เพื่อหาค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนกของข้อสอบ ศึกษาวิธีการวิเคราะห์และการแปลความหมายได้

3.5 ปรับปรุงข้อสอบที่คุณภาพยังไม่ถึงเกณฑ์ แล้วนำไปทดลองใช้ใหม่ และนำมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย และอำนาจจำแนกอีกครั้งหนึ่ง

3.6 เก็บเข้าธนาคารข้อสอบ ข้อสอบที่มีคุณภาพดีแล้วจะนำเก็บเข้าธนาคารข้อสอบ

3.7 จัดพิมพ์แบบทดสอบเป็นฉบับ เพื่อไว้ใช้ต่อไป

3.8 สร้างคู่มือดำเนินการสอบ โดยกำหนดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการสอบ ซึ่งกล่าวถึงการเตรียมตัวก่อนการสอบ ได้แก่ การกำหนดวัน เวลา สถานที่สอบ อุปกรณ์การสอบ และผู้ดำเนินการสอบ ว่าควรเตรียมตัวอย่างไร ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีดำเนินการขณะสอบ การปฏิบัติตนของผู้ดำเนินการสอบให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และการปฏิบัติเมื่อหมดเวลาสอบ

3.9 หาเกณฑ์ปกติ เกณฑ์ปกติโดยทั่วไปจะเป็นคะแนนมาตรฐานเพื่อใช้สำหรับเปรียบเทียบคะแนนสอบ ทำให้สามารถแปลความหมายของคะแนนได้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

อุทุมพร จามรมาน (2554 : 23) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการทำแบบทดสอบไว้สรุปได้ดังนี้

3.1 เขียนตามเนื้อหาย่อ + รูปแบบ

3.2 ข้อสอบที่เขียนควรพิจารณาสิ่งที่ต้องการ (Objective) ซึ่งแยกได้ 3 ด้าน

3.2.1 ด้านความรู้

1) ความจำ	จำคำ วลี คำศัพท์ สูตร เหตุการณ์
2) ความเข้าใจ	ให้เปรียบเทียบ
3) การประยุกต์	ใช้ให้ตอบตามเหตุการณ์ใหม่
4) การวิเคราะห์	ให้แยกประเด็นย่อยที่เชื่อมโยงกัน
5) การสังเคราะห์	ให้สรุปรวม เป็นเรื่องใหม่
6) การประเมินคุณค่า	ให้ระบุเกณฑ์การประเมิน

3.2.2 ด้านความรู้สึก จิตใจ

1) การรับรู้	ว่า เห็น ได้ยิน รู้สึก ได้ดมกลิ่น หรือไม่
2) การแสดงออก	ใช้การสังเกตว่ามีพฤติกรรมอะไร
3) การตอบสนองในสิ่งที่ให้	ใช้การสังเกตว่ามีพฤติกรรมที่ควรจะเป็นหรือไม่
4) การจัดระบบคุณภาพ	ให้ถามว่ามีคุณค่าอะไร
5) การสร้างลักษณะนิสัย	ใช้การสังเกตว่าแสดงพฤติกรรมต่อเนื่องสม่ำเสมอในทุกกรณีหรือไม่

3.2.3 ด้านการกระทำ

- 1) ความพร้อมทั้งด้าน ร่างกาย จิตใจ หรือไม่
- 2) มีการรับรู้ที่จะกระทำหรือไม่
- 3) แสดงการกระทำอย่างที่ควรจะเป็นหรือไม่
- 4) เขียนแบบได้ถูกต้องหรือไม่

- 5) คิดทำเพลงเองหรือไม่
- 6) ทำงานเป็นอัตโนมัติหรือไม่
- 7) คิดทำใหม่ที่มีประสิทธิภาพมากกว่าหรือไม่

3.3 เฉลยข้อสอบ

อุทุมพร จามรมาน (2554 : 15 - 16) ได้อธิบายขั้นตอนการออกข้อสอบ โดยมีขั้นตอน

ดังนี้

- 3.1 อ่านหลักสูตร และลักษณะวิชาที่สอน
- 3.2 ระบุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และของวิชา
- 3.3 วางแผนการวัดผลทั้งวิชา
- 3.4 วางแผนการออกข้อสอบ ระบุจำนวนข้อ คะแนนเต็ม
- 3.5 เขียนข้อสอบ ข้อคำถาม(ตัดสินใจว่าเป็นปรนัยหรืออัตนัย)ตามจำนวนในข้อ 4
- 3.6 ตรวจสอบ
 - 3.6.1 ตรวจสอบข้อคำถามกับเนื้อหาที่ใช้ได้ (Item Content Validity)
 - 3.6.2 ตรวจสอบข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ใช้ได้ (Item Objective Validity)
- 3.7 ทำเฉลยล่วงหน้า ถ้าเป็นข้อสอบอัตนัย ต้องเฉลยละเอียด เช่นคะแนนเต็ม

5 คะแนน ต้องระบุว่าเต็ม 5

- 3.8 พิมพ์ข้อสอบและจัดสอบ
- 3.9 ตรวจสอบให้คะแนน
- 3.10 วิเคราะห์รายข้อ ดูความยากง่าย
- 3.11 นำคะแนนไปรวมกับการวัดผลอื่นก่อนตัดเกรด
- 3.12 ผลวิเคราะห์รายข้อ นำมาพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงใส่คลัง

เพชรชัย แก้วสุวรรณ (2552 : 1) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีขั้นตอนการสร้างแบ่งได้
3 ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผนการสร้างแบบทดสอบ ประกอบด้วย

1) กำหนดจุดมุ่งหมายของการทดสอบ สิ่งสำคัญประการแรกที่ผู้สร้างข้อสอบ
จะต้องรู้ คือ อะไรคือจุดมุ่งหมายของการทดสอบ ทำไมจึงต้องมีการสอบ และจะนำผลการสอบ
ไปใช้อย่างไร

2) กำหนดเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด เนื้อหาที่ต้องการวัดได้จาก จุดมุ่งหมายของการทดสอบ ผู้สร้างข้อสอบจะต้องวิเคราะห์จำแนกเนื้อหาที่ต้องการวัดให้ครอบคลุม เนื้อหาทั้งหมด สำหรับพฤติกรรมที่ต้องการวัดนั้นอาจจำแนกตามทฤษฎีใด ทฤษฎีหนึ่ง เช่น ทฤษฎี ของบลูม (Benjamin S. Bloom) ซึ่งจำแนกพฤติกรรมเป็น 6 ระดับ คือ ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า เป็นต้น

3) กำหนดลักษณะหรือรูปแบบของแบบทดสอบ อาจเลือกแบบทดสอบประเภท ความเรียงหรือแบบทดสอบอัตนัย (Subjective Test) แบบตอบสั้นและเลือกตอบหรือแบบทดสอบ ปรนัย (Objective Test) ซึ่งขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการทดสอบเช่นกัน

4) การจัดทำตารางวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด เป็นการวางแผนผังการสร้างข้อสอบ ทำให้ผู้สร้างข้อสอบรู้ว่าในแต่ละเนื้อหาจะต้องสร้างข้อสอบในพฤติกรรม ใดบ้าง พฤติกรรมละกี่ข้อ

5) กำหนดส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอบ เช่น คะแนน ระยะเวลาการสอบ
ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการสร้างแบบทดสอบ เป็นการเขียนข้อสอบ ตามเนื้อหา พฤติกรรมและรูปแบบของแบบทดสอบที่กำหนดไว้ โดยจัดทำเป็นแบบทดสอบฉบับร่าง

ขั้นที่ 3 ขั้นตรวจสอบคุณภาพข้อสอบก่อนนำไปใช้ เมื่อสร้างแบบทดสอบแล้วจึงนำ แบบทดสอบไปทดลองใช้เพื่อตรวจสอบคุณภาพ ซึ่งคุณภาพของแบบทดสอบอาจพิจารณา ทั้งคุณภาพของแบบทดสอบรายข้อ ได้แก่ ความยาก (Difficulty) และอำนาจจำแนก (Discrimination) และคุณภาพของแบบทดสอบทั้งฉบับ ได้แก่ ความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)

การตรวจสอบสามารถทำได้ทั้งตรวจสอบเองและให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ การตรวจสอบ เป็นการตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถาม - คำตอบตามหลักการสร้างข้อสอบที่ดี สำหรับการตรวจ โดยผู้เชี่ยวชาญจะเป็นการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เพื่อดูว่าข้อคำถามแต่ละข้อสัมพันธ์ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวัดหรือไม่ ครอบคลุมเนื้อหาและเป็นตัวแทนของเนื้อหา ที่กำหนดหรือไม่

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ คือ ต้องกำหนดจุดประสงค์ ให้ตรงตามหลักสูตร มีความหมายเหมาะสมกับวัย และความสามารถ ทั้งนี้หากมีการจำแนก แบบทดสอบจะช่วยให้เข้าใจ และเลือกใช้แบบทดสอบได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยต่างประเทศ

เครทเซนและฮูชัน (Kletzein and Hushion. 1992 : 444 - 451) ศึกษาการสอนอ่านตามกระบวนการสอนอ่าน แล้ววัดเจตคติต่อการอ่านของนักเรียนเกรด 9 และเกรด 10 ที่เรียนอ่อน จำนวน 26 คน โดยใช้เวลาในการสอนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดปีการศึกษา พบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อการอ่านมากขึ้น และความสามารถในการอ่านของนักเรียนสูงขึ้นด้วย

แอทเวล (Atwell. 1987 : 42) ศึกษาการสอนอ่านตามกระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการกับนักเรียน เกรด 8 ซึ่งมีนักเรียนศึกษาพิเศษรวมอยู่ด้วย 8 คน ใช้เวลาการสอน 1 ปี การศึกษา พบว่า คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์จากการทำแบบทดสอบมาตรฐานของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม โดยคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มทดลอง อยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 72 และคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มควบคุมอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 54

เกรีย (Greer. 1994 : unpagged) ศึกษาผลการใช้กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการต่อการพัฒนาเจตคติในการอ่าน โดยศึกษากับนักเรียนเกรด 5 จำนวน 23 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 11 คน และกลุ่มควบคุม 12 คน พบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองซึ่งครูสอนตามกระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ ชอบเรียนและมีเจตคติที่ดีต่อการอ่านมากขึ้น

เฮวิท และคนอื่นๆ (Hewitt and others. 1996 : unpagged) ศึกษาเรื่องการพัฒนาให้นักเรียนที่มีทักษะการอ่านระดับต่ำด้วยกระบวนการอ่านแบบปฏิบัติการ โดยศึกษากับนักเรียน เกรด 1 เกรด 2 และเกรด 3 ที่มีทักษะการอ่านระดับต่ำ พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะความเข้าใจในการอ่านดีขึ้นและเจตคติในการอ่านดีขึ้น

2. งานวิจัยในประเทศ

วิมลรัตน์ จตุรานนท์ (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลการใช้กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการที่มีต่อความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเล่าเรื่องและความสนใจในการอ่าน ของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความสามารถในการอ่านภาษาไทยต่างกัน โดยทดลองกับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนกลุ่มทดลองชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความสามารถในการอ่านไม่แตกต่างกับกลุ่มควบคุม แต่มีความสามารถในการเล่าเรื่องและความสนใจในการอ่านสูงกว่ากลุ่มควบคุม
2. นักเรียนกลุ่มทดลองชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความเข้าใจในการอ่านหลังการทดลองไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุมทุกระดับความสามารถ มีความสามารถในการเล่าเรื่องหลังการทดลอง

สูงกว่ากลุ่มควบคุมทุกระดับความสามารถ และมีความสนใจในการอ่านสูงกว่ากลุ่มควบคุม เพราะนักเรียนมีความสามารถในระดับปานกลางและต่ำ

3. นักเรียนกลุ่มทดลองชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความเข้าใจในการอ่านความสามารถในการเล่าเรื่อง และมีความสนใจในการอ่านสูงกว่ากลุ่มควบคุม นักเรียนกลุ่มทดลองชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความเข้าใจในการอ่านหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม เฉพาะนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านระดับสูง มีความสามารถในการเล่าเรื่องหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมทุกระดับความสามารถ และมีความสนใจในการอ่านหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมเฉพาะนักเรียนที่มีความสามารถในระดับปานกลางและต่ำ

วันทนา กันทะหงส์ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยและเจตคติต่อการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้รับการสอนตามกระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการตามแนวความคิดของคอมส์กับการสอนตามคู่มือครู พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนตามกระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการตามแนวความคิดของคอมส์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านตามคู่มือครูมีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 นักเรียนที่ได้รับการสอนตามกระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการตามแนวของคอมส์ กับนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านตามคู่มือครูมีเจตคติต่อการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จิตรภรณ์ ดั่งจุมพล (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาการใช้กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทยและทัศนคติต่อการอ่านภาษาไทยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระโขนงวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร จำนวน 2 กลุ่ม ที่มีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กำหนดให้กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 26 คน โดยได้รับการสอนด้วยกระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ และอีกกลุ่มหนึ่ง จำนวน 30 คน ได้รับการสอนโดยวิธีปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบทดสอบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ และแบบสอบถามทัศนคติต่อการอ่านภาษาไทย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบปฏิบัติการมีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พุลศรี กิจเฉลา (2544 : 104 - 106) ได้ศึกษาความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเขียนภาษาไทยและความสนใจในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมแบบเรียน CIRC กับการสอนตามคู่มือครู พบว่า ความเข้าใจในการอ่านความสามารถในการเขียนภาษาไทยและความสนใจในการเรียนก่อนการทดลองและหลักการทดลองของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรม CIRC แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อรวรรณ น้อยมุข (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้แนวการสอนแบบ เอ อาร์ ซี พบว่านักเรียนมีพัฒนาการความเข้าใจในการอ่านและการเขียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

เอมอร เนียมน้อย (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการผลสัมฤทธิ์การอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยวิธีอ่านแบบ SQ3R ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ เพื่อสร้างเครื่องมือในการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยวิธี SQ3R ระหว่างก่อนและหลังการสอนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 40 คน ดำเนินการทดลองโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ3R ตามแผนการสอนจำนวน 10 แผน ใช้เวลาสอนแผนละ 2 คาบ จากการวิเคราะห์ผลปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์การอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่สอนด้วยวิธีอ่านแบบ SQ3R มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน

วรวัฒน์ รัตนา (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยและเจตคติต่อการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนตามกระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการตามแนวคิดของคอมส์กับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านแบบปฏิบัติการตามแนวคิดของคอมส์ กับนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านตามคู่มือครู มีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการสอนตามกระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการตามแนวคิดของคอมส์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านตามคู่มือครูมีเจตคติต่อการอ่านภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จินตนา อนุสนธิ์ (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลการใช้วรรณกรรมประกอบการสอนที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ และเจตคติต่อการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนได้รับการสอนโดยใช้วรรณกรรมประกอบมีความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วรรณกรรมประกอบประกอบมีความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับการอ่านข้อเท็จจริง ระดับตีความ และระดับการอ่านประเมินค่า ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นุตดา สมสนิท (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการใช้กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยมหิดล ดงจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2549 เพื่อเปรียบเทียบกับการสอนแบบปกติ จากการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนอ่านแบบปฏิบัติการมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาลาว หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนอ่านแบบปฏิบัติการมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาลาว หลังการทดลองสูงกว่าเกณฑ์การประเมิน 50% ขึ้นไป

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ สำหรับนักเรียนเป็นกระบวนการที่สำคัญเพราะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็นร่วมกัน ระหว่างครูและนักเรียน เป็นการสอนกลยุทธ์การอ่านก่อนการเรียนการสอน ให้นักเรียนเลือกอ่าน ได้อย่างอิสระ และทำกิจกรรมหลังจากได้อ่านหนังสือ และมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หลังจากได้อ่านและกิจกรรมสามารถทำให้ผู้เรียน มีความรู้ความเข้าใจการเรียนการสอนวรรณกรรมไทย ได้อย่างเข้าใจและลึกซึ้งสามารถวิเคราะห์ตีความและนำไปใช้ได้หลังจากการอ่าน ยังเป็นการ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกหนังสือตามความสนใจมาอ่านเอง นักเรียนได้เล่าเรื่อง รวมทั้ง ได้อภิปรายเกี่ยวกับหนังสือที่อ่านและในการอภิปรายนั้น นักเรียนจะต้องเล่าเรื่องก่อน โดยสรุป ตามโครงสร้างของเรื่องแล้วนำมาเล่า ประกอบด้วยขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังนั้นในการเปรียบเทียบ ความสามารถในการอ่านวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการกับการสอนอ่าน แบบปกติ จึงเป็นสิ่งที่ช่วยชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทางด้านการอ่าน ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น